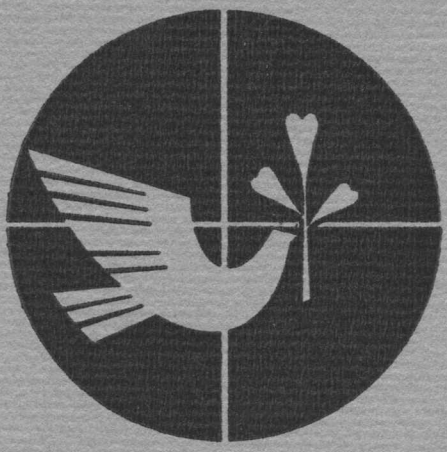


laiškai LIETUVIAMS

1966

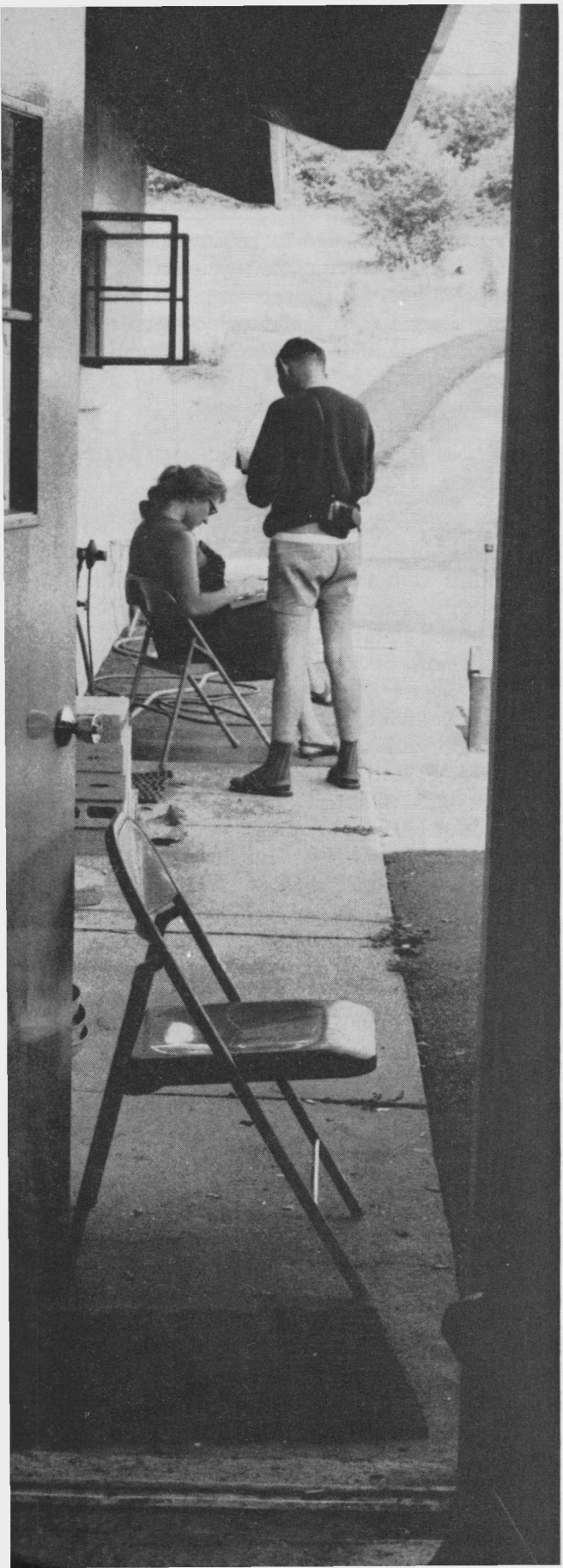
RUGSĖJIS / SEPTEMBER

* * *	GYVENIMUI TEKANT	310
V. Damijonaitis ir A. Žilinskas	ATVERIAME TAU SAVO ŠIRDŽIŲ RYŽTĄ	312
B. Markaitis, S. J.	IŠ KRISTAUS SEMIAMĖS...	314
Dekretas	VIENYBĖS ATSTATYMAS (II)	318
V. Pupinis, S. J.	ŽVILGSNIS Į RYTUS	322
A. Grauslys	EROTINEI MEILEI MIRŠTANT	326
B. Auginas	EILĖRAŠČIAI	335
A. Liulevičius, Z. Vanagaitė, J. Šulcas	ŠIŲ DIENŲ JAUNIMO IEŠKOJIMAI . . . IR KRISTUS	338
B. Mažeikienė	AR VAIKAI... PROBLEMA?	341
E. Vaišnienė	OBUOLIUKAI (eil.)	342
G. Ivaškienė	JEI ESI 16 METŲ...	343
M. F. C. Caron	TAVO DRAUGAS — VYRAS	345
A. Grauslys	BRONZOS BLOKAS	346
D. Hammarskjold	MINTYS IŠ DIENORAŠČIO	347
	ATSINAUJINAN. BAŽNYČIOJ:	
A. L.	Šv. Rašto studijų vakaras	348
V. Bačkis	Mūsų jaunimo pareigos	349
J. Vaišnys, S. J.	KLAUSIMAI — ATSAKYMAI	350
* * *	IŠKARPOS IŠ ANAPUS	351
	SKAITYTOJO ŽODIS	352

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius	Kęstutis Trimakas, S. J.
Vyresnysis redaktorius	Juozas Vaišnys, S. J.
Redakcijos nariai	Gediminas Kijauskas, S. J.
	Dr. Arūnas Liulevičius
Techninė redaktorė	Birutė Bulotaitė
Foto redaktorius	Algimantas Kezys, S. J.
Administratorius	Petras Kleinotas, S. J.
Viršelis ir vinjetės	Algirdo Kurausko
Adresas	2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636
Telefonas	REpublic 7-8400
Spaustuvė	Immaculata Press, Putnam, Conn.
	Prenumerata metams — 4 dol.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription $4.00, single copy 40¢. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.



laiškai LIETUVIAMS
Vol. XVII Nr. 8
RUGSĖJIS / 1966 / SEPTEMBER

JAUNIMO METAI — jaunų lietuvių susitikimo metai. Iš skirtingiausių kraštų susitiko jie stovyklose, Kongrese, Dainų šventėje, pajusdami, kad jie nėra vieni, kad ir kituose kraštuose — toli ir arti — gyvena panašiai kaip ir jie lietuviškai apsisprendusių jaunuolių. Dar plačiau — sklinda tas pajutimas ir tarp tų, kurie negalėjo į Kongresą atvykti. Pagaliau net okupuotoj tėvynėj jaunimas stebi laisvajame pasaulyje besireiškiančius savo brolius ir seses.

(Susitikimas Dainavos stovykloje — nuotrauka Gedimino Naujokaičio)

GYVENIMUI TEKANT

■ Religinis momentas Kongrese...

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas buvo sušauktas ir pravestas pirmoj eilėj tautinėje dvasioje, tačiau jis, pagal galimybes, apėmė įvairias jaunimą liečiančias sritis — jų tarpe ir religiją. Norėdami atkurti to Kongreso religinį momentą, spausdiname Kongreso programos religinį palikimą: jaunųjų kunigų invokacijas (be jų, banketo metu invokacijas skaitė katalikų vyskupas Pranas Brazys, M.I.C., ir evangelikų superintendentas Stasys Neimanas), tėv. Bruno Markaičio, S. J., ir prel. Audrio Bačkio pamokslus (vėlai paprašius, evangelikų pamaldose sakyto pamokslo nepavyko gauti) ir religinio simpoziumo dalyvių pasisakymus apie šių laikų jaunimo ieškojimus ir Kristų.

Raštu suteikdamas apaštališkąjį palaiminimą Jaunimo Kongresui, popiežius Paulius VI pareiškė: "Ilga Lietuvos istorija yra pilna religinių ir kultūrinių laimėjimų. Todėl yra verta juos persvarstyti, kad būtų užsidegama nauju įkvėpimu toliau plėtoti šias labai svarbias sritis". To naujo įkvėpimo gal gali įžiebti Jaunimo Kongrese paskleistos ir šiame žurnalo numeryje sutelktos gaivios religinės mintys.

■ ...ir Jaunimo Metų programoje

Jaunimo Metų pradžioje Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Centro Valdyba paskelbė Jaunimo Metų programą, kurioje kiekvienam tų metų mėnesiui skiriama tam tikra jaunimą liečianti sritis — ją panagrinėti, pagyvinti ar puoselėti.

Deja, daugelis tų mėnesių praėjo beveik be jokių pastangų tai programai įgyvendinti. Programos gi lieka ant popierio tol, kol jos neįvykdomos.

Jaunimo Metų paskutinis mėnuo skiriamas kelti jaunimo religiniam momentui. Jaunimo Kongreso religinio simpoziumo diskusijose buvo prieita išvada, kad jaunimo tarpe diskusijos yra viena geriausių priemonių tiek religinėms tiesoms apsvarstyti, tiek jas pritaikyti konkrečiam gyvenimui.

Gruodžio mėnesį jaunimo organizacijų vadovybės bei dvasios vadovai savo vienetų darbų programose tegul skiria ypatingą vietą religiniam momentui — susikaupimo dienai, rekolekcijoms, o ypač diskusiniams rateliams, galintiems savo veiklą tęsti ir ateity.

■ Ne plytgalių, bet kietasprandžių...

"Kur-kur, bet Čikagoje lietuvybė tai tikrai ilgiausiai išsilaikys. Joje tiek daug lietuvių, jie buriasi netoliese, kultūrinis gyvenimas verda, tiek daug visokių parengimų" — taip dažnai išgirstame atsiliepiant apie Čikagos lietuvius.

Tikrai, ne veltui Čikaga vadinama lietuvių išeivių sostine pasaulyje. Ir štai Čikagos lietuvių centrinei kolonijai prie Marquette parko, kur lietuvių daugiausia spiečiasi, vasarą ėmė grėsti pavojus, negrams pradėjus organizuoti demonstracijas, kad juos įsileistų į tą miesto rajoną. Kilo riaušės, lijo plytgaliai ir buteliai; buvo padegti demonstruojančiųjų automobiliai.

Riaušių įkarštis pailiustravo pačią didžiausią JAV gyventojų problemą — baltųjų ir negrų nesugyvenimą. Į tą problemą jau tampame tiesiogiai ir mes patys įvelti. Kaip ją mums išspręsti?

Žinoma, čia nė nemėginsime spręsti tos problemos visuotinai, bet tik tiek, kiek ji liečia mus dabarty. Mums atrodo, kad 1) savo kampą ne tik galime, bet ir turime išsaugoti, ir 2) kad jį išsaugoti nereikia plytgalių, bet kietasprandžių.

Sava kaimynystė, sava vietovė, mokyklos, parapijos, savi namai — tai bendruomeninė pastogė, į kurias turi teisę ją teisėtai įsigijusieji. Neįsileisti kitų grynai dėl skirtingos rasės, pvz. dėl jų juodos odos, būtų gal ir nemoralu, tačiau tol, kol įsileidus kartu krinta savų namų vertė, kol rajonas tampa nualintas ir ne toks saugus, tol yra pateisinama ar net reikalinga saugoti savo kampą. Reikalinga saugoti ir mūsų lietuvišką kampą.

Tačiau Marquette parkui (ar ir kitai vietovei) apsaugoti nereikia plytgalių, kuriuos daugiausia švaisto šiaip "karingai" nusiteikę ir mėgstą pasišvaistyti vaikėzai. Plytgaliai tik sukelia didesnę neapykantą ir didesnę paniką. Kuo daugiau neapkenčiama, tuo labiau bijoma. Kuo labiau bijoma, tuo greičiau išbėgama. O demonstracijos tam ir yra: kad bėgtume. Ta prasme plytgalių svaidytojai greičiau laikytini demonstrantų sėbrais, ne jų priešais.

Be to, nereikia plytgalių, nes 1) jais parodom, kad nesame kultūringesni už tuos, kurių nenorime įsileisti ir 2) jais teikiam reklamą savo nenaudai, nes pats Martin Luther King sakė, jog demonstracijomis bandoma atidengti baltųjų diskriminuojančią neapykantą.

Taigi, Marquette parkui išsaugoti reikia ne plytgalių, bet kietasprandžių. Kietasprandžių — ne kitų plytgaliams atlaikyti, bet išlaikyti tai, kas sava. Tokių, kurie turėtų ramų, bet tvirtą pasiryžimą nepasitraukti. Ir tas pasiryžimas remtųsi ne neapykanta kitiems, bet noru išsaugoti tai, kas sava ir kas brangu. Tik tokie kietasprandžiai apsaugos ir lietuvių bendruomenės židinį Čikagoje.

■ O kaip su Madridu?

A. Upėnas, straipsnio antrašte klausdamas "Ar galim išgelbėti lietuvišką žodį Madride?" (*Darbininkas*, VIII 17), kelia reikalą laiškais ir telegramomis raginti ispanus atnaujinti lietuvių radijo programos transliaciją į okupuotą Lietuvą. Ši radijo valandėlė buvo sustabdyta pernai gegužės 31 d., pažadant ją atnaujinti maždaug po metų. Deja, nors jau praėjo daugiau kaip metai, pažadas nepildomas.

■ Pasigendame...

Nors negalime sutikti su Lietuvių Evangelikų Tarybos pareiškimu Šiluvos koplyčios reikalu, kad ja "palaikoma sena kitiems neapykantos dvasia" (nes Šiluvos vardas koplyčiai buvo parinktas ne antiprotestantiškais sumetimais, bet kaip ženklas lietuvių katalikų pamaldumo-prisirišimo prie Šiluvos šventovės Lietuvoje, kas dabar nieko bendro neturi su antiprotestantizmu), tačiau evangelikų-katalikų sugyvenimo požiūriu tas vardo parinkimas yra nelaimingas, evangelikams pareiškus negalėsiant "nieko bendro turėti nei su statoma koplyčia, nei su rengiamu lietuvių katalikų religiniu kongresu".

Šiais ekumeniniais laikais religinio pobūdžio šventėje kitų brolių krikščionių tikrai pasigendama.

■ Klausimai okupuotajai Lietuvai

— *Kodėl didinamos bausmės už religiją?* Sovietų Sąjungoje, o taip pat okupuotoje Lietuvoje, padidinamos bausmės iki 3 metų kalėjimo už nusikaltimus religijos srityje; jų tarpe yra ir "nepilnamečių religinio mokymo užsiėmimų organizavimas ir sistematingas vykdymas, pažeidžiant įstatymu nustatytas taisykles" (*Tiesa*, VII, 17).

— *Ar okupantų įtaka mažinama?* Okupantai beveik niekada neatsispiria pagundai uždėti savo leteną ant okupuoto krašto. Ji jaučiama ir okupuotoje Lietuvoje, ir tai įvairiausiose srityse; pavyzdžiui, net ir vaikų literatūros spausdinime. Pagal "Lietuvos TSR Spaudos Statistiką" 1940-1955 m. daugiau kaip pusė lietuviukams atspausdintų grožinės literatūros knygų buvo parašytos rusų (288 knygos, t. y. 51.9%); kai tuo tarpu lietuvių parašytųjų buvo tik trečdalis (198 knygos; 35.7%). Koks yra paskutiniojo dešimtmečio derlius? Reikia tikėtis, kad toji okupanto įtaka yra tikrai sumažinta.

— *Ar negalima pristatyti objektyviau?* "...jo poezijoje vyrauja gimtojo krašto pasiilgimas, ...emigranto širdgėla, ...troškimas užmiršti bei vienišumas, būdingas jautriam emigrantui, nejaučiančiam po kojomis gimtojo krašto žemės" — taip apibūdinama Anglijoje gyvenančio išeivio poeto Vlado Šlaito kūryba birželio *Pergalėje*, okupuotosios Lietuvos rašytojų draugijos leidžiamame žurnale. Ten pat spausdinami jo eilėraščiai, specialiai atrinkti iš jo naujos knygos *Širdies paguodai* įrodyti tai tezei.

Tiesa, kad poeto Vl. Šlaito poezijoj yra išeivio tragizmo, tačiau ar jis nėra visuotinesnis? Argi nėra jo kūryboje ir kito pobūdžio temų? Tad ar nebūtų galima jį pristatyti kiek objektyviau?

ATVERIAME TAU SAVO JAUNŲ ŠIRDŽIŲ RYŽTĄ

Invokacijos, skaitytos dviejų jaunų kunigų Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongrese Čikagoje: katalikų kunigo Vingaudo Damijonaičio, dirbančio pastoracinį darbą lietuvių išeivių tarpe Vokietijoje, ir evangelikų kunigo Algimanto Žilinsko, vedančio evangelikų liuteronų parapiją Toronte, Kanadoje. Vaizde matosi grupė jaunimo, suvažiavusio iš visų pasaulio kraštų į Dainavos stovyklą prie Detroito, JAV.

(nuotr. Gedimino Naujokaičio).

Visagali Pasaulio Valdove, iš visų žemės kraštų susirinkę lietuvių tautos sūnūs ir dukterys, pradėdami šį viso pasaulio lietuvių jaunimo kongresą, atveriame Tau savo jaunų širdžių padėką ir sielvartą, prašymą ir ryžtą.

Pirmiausia dėkojame Tau, kad savo Apvaizdoj skyrei mus būti lietuvių tautos vaikais. Nelaikom savęs vertesniais už kitus žmones, tačiau šios Tavo dovanos nenorim keisti į jokią kitą. Dėkojame, kad esame jauni ir mūsų rankose dar yra neaprėpiamos galimybės. Dėkojame taip pat už tai, kad esame laisvi — gyventi, kurti ir Tave garbinti. Dėkojame ir už tai, kad galėjome susirinkti čia, šioje laisvoje ir svetingoje šalyje.

Mums, Viešpatie, yra tačiau skaudu, kad viso pasaulio lietuvių jaunimas negali susirinkti savo tėvynėje, nes ji sukaustyta nelaisvės grandinėmis. Suvažiavome čia iš visur, tik iš tėvynės jaunimas negali laisvai atvykti. O mes skausmingu ilgesiu veržiamės būti drauge su jais, mūsų jaunaisiais broliais ir sesėmis tėvynėje, kurių širdys dega ta pačia meile Lietuvai. Mes čia garbinam Tave,... o ten iš jaunų protų ir širdžių yra prievarta raunamas Tavo vardas ir sėjama panieka bei neapykanta Tau.

Mums yra skaudu ir tai, kad mes, laisvojo pasaulio lietuviai jaunuoliai, diena iš dienos matome, kaip retėja mūsų eilės. Mes matome, kaip daug iš lietuvių tėvų kilusių jaunuolių nebenori būti lietuviais, savanoriškai išsižada tėvų kalbos, papročių ir siekių. Mums yra skaudu ir tai, kad mūsų vyresnieji, tie, kurie turi liudyti apie tėvynės Lietuvos grožį ir gėrį, dažnai yra paskendę savitarpio vaiduose ir nepajėgia sušvisti vieninga tėvynės meile. Priimk, Viešpatie šiuos skausmo pilnus mūsų rūpesčius.

Mūsų širdžių prašymas yra didelis ir šakotas. Mes prašome, kad tėvynėje Lietuvoje leistum vėl sušvisti laisvės saulei. Mes prašome, kad surinktum vaikus iš tolių ir grąžintum į žemę senolių visame pasaulyje išblaškytuosius lietuvius. Mes prašome, kad gausiai išlietasis lietuvių jaunimo kraujas gimtojoje žemėje ir ištrėmime taptų tautos atgimimo ir išlaisvinimo sėkla.

Mes prašome šviesos visiems lietuvių jaunimo auklėtojams, kad jie savo gyvenimu rodytų Lietuvą gražią ir skaisčią tai kartai, kuri jos niekada nėra mačiusi. Mes prašome noro būti lietuviais ir uolios ištvermės, ginant švenčiausias tautos teises. Mes prašome šviesos teisingai suprasti savo atsakomybę Lietuvai ir jėgų įvykdyti tuos uždavinius, kurie mums skirti. Mūsų ryžtas yra nuoširdus. Dvidešimt penkerius metus besitęsiąs lietuvių tautos pasipriešinimas turi tapti mūsų gyvenimo neatskiriama dalimi. Mes ryžtamės savo gyvenimu liudyti lietuvių tautos pašaukimo kilnumą. Mes ryžtamės būti ištikimi Lietu-

vos laisvės siekiui. Mes ryžtamės kovoti, kad Skausmingojo Rūpintojėlio šalyje vėl laisvai galėtų skambėti giesmė Dievui. Mes ryžtamės patys, nepaisydami jokių vilionių, išlikti ištikimais Lietuvai iki paskutinio savo atodūsio. Mes ryžtamės rūpintis, kad visi lietuvių kilmės jaunuoliai susižavėtų Lietuva ir pažadėtų jai ištikimybę.

Globok, Visagali Tautų Globėjau, šį viso pasaulio lietuvių jaunimo suvažiavimą, laimink čia susirinkusiuosius, suteik gausių malonių visiems, leisk, kad jaunų širdžių liepsna neliktų tik blykstelėjimu, o įsidegtų galinga ir pastovia tėvynės ir tautos meilės ugnimi. Amen.

Katalikų kun. Vingaudas J. Damijonaitis

Visagali Amžinasis Dieve, kuris gimdei ir mūsų tautą pasaulio tautų šeimoje, Tu nepalikai savo kūrybos tamsiam likimui, bet visais laikais pasireiškei savąja teigiamąja veikla, irdamas žmoniją savo planų linkme. Tu nepalikai mus našlaičiais, bet savajame Sūnuje apreiškei mums kelią atgal pas Tave. Tad primink mums, Tėve, visuomet, ko nori iš mūsų Tavo valia. Mokyk mus jaunystėje vertinti savo dienas ir nukreipti savo širdis bei protus Tavo amžinos išminties linkme. Padėk mums pasirinkti gyvenimo kelią, kuris Tau patiktų, tuo pačiu primindamas mums, kad visuose mūsų mintyse, žodžiuose bei veiksmuose mes statytume ant kertinio akmens, kuris yra Kristus.

Viešpatie, laimink šį Jaunimo Kongresą. Te Tavo valia pasireiškia ir čia. Primink, o Dieve, visiems suvažiavimo dalyviams, kad surinkai šį jaunimą ne vien lietuviškąjį sąryšį savo tarpe pagyvinti. Juk Tu mus šaukei laisvėje kovoti prieš visokią nelaisvę, kuri pasireiškia plačiame pasaulyje. Tad uždek mumyse savo meilės jėgą, kuri mus vienybėje rištų su Tavim bei vienas su kitu, kuri skatintų mus visus aukoti savo laiką, sugebėjimus bei turtus Tavo garbei, artimui ir Tautos gerovei. Padėk mums jau jaunystėje kovoti už Lietuvos laisvę ne vien narsiais šūkiais, bet konkrečiais veiksmais, kurie atitiktų Tavo valią. Per tą patį Jėzų Kristų, Tavo Sūnų, mūsų Viešpatį. Amen.

Evangelikų kun. Algimantas Žilinskas



Iš Kristaus semiamės visa...

BRUNO MARKAITIS, S. J.

"Kur du ar trys mano vardu, ten ir aš jų tarpe" — Viešpaties Kristaus žodžiai Evangelijoje. Įvairiai šie žodžiai interpretuojami. Bet bendrai paėmus, Viešpats Kristus mūsų tarpe gali ypatingai reikšti mus įkvepiantį ir paskatinantį ryžtą pasišvęsti Dievo ir žmogaus tarnybai. Ir iš tikrųjų matome, kad mes, suvažiavę iš įvairių pasaulio šalių ir kraštų, randame ir bendrą kalbą, ir bendrus tikslus. Jei Viešpats mūsų tarpe, jei jo dvasia mus veikia, tai kas ta mūsų bendra kalba ir kas tie mūsų bendri tikslai?

BENDRA KALBA

1. Nors esame gimę ir užaugę įvairiuose kraštuose, mus jungia bendra kalba. Bet ar vien žodžio kalba? O gal greičiau bendra dvasia, tautinis veidas ir kultūrinis palikimas, kurie mus savotiškai išskiria, kurie mus paženklina, kurie mus praturtina ir kurie mus įgalina atiduoti savo duoklę ne tik tėvų žemei, bet ir žmonijos bendruomenei, kurios gyva ir veikli dalis mes esame.

2. Bendra dvasia, kuri peršoka kalbos skiriamčias sienas ir jos ribotumus, kuri remiasi kalba, bet ja nesiriboja. Bendra dvasia, kuri išeina į plačiuosius vieškelius, yra atvira visų kultūrų laimėjimams ir naujoms idėjoms, ypač tada, kai jos uždega kūrybinę ugnį ir vaizduotei duoda sparnus. Ta bendra dvasia, kuri yra tikrai katalikiška ne Romos ritualo prasme, bet tuo širdies gerumu ir platumu, kuris visus apkabina, visus bando suprasti, su visais bando bendrą kalbą rasti.

3. Tautinis veidas, mūsų nuomone, nėra nacionalistinis nusistatymas, su įtarimu ar su draugiškumo stoka žiūrįs į kitas tautas. Ir ne per daug siaurai suprastas patriotizmas, kuris mus apsupa geto sienomis ir mūsų žvilgsnį užkrečia trumparegiškumu. Tautinis veidas — tai specifinis mūsų asmens identitetas, kuriame teigiamai, veiksningai ir kūrybiningai pasireiškia gerieji lietuvio bruožai.

4. Prie bendros dvasios ir tautinio veido turime būtinai prijungti kultūrinį palikimą, kuris tiek mūsų asmeniui, tiek mūsų kūrybai duoda savitą turinį ir sunkiai išsemiamą minties bei formos lobyną. Kur mes begyventume, kurios kultūros įtakoje galvotume ir kurtume, mūsų kultūrinis palikimas yra ir įgimtas turtas ir tampriai su mūsų kūryba surištas įkvėpimo šaltinis. Kaip tik dėl šio kultūrinio palikimo mes esame turtingesni. Be jo gi — ne vienas pajustume ir spragą ir reikalą dairytis, ieškoti pakaitalo.

Štai kas sudaro bendrą mūsų kalbą. Štai kur pagrindiniai elementai, štai kur pamatai, ant kurių turėtume statyti lietuviškojo jaunimo organizaciją pasaulyje. Jei jau turime bendrą kalbą, kuri mus sujungia ir palaiko po įvairius kraštus pasklidusius, kyla klausimas, kokie gi turėtų būti mūsų bendri tikslai. Mat, kalbame ne tik apie individą, bet ypatingai apie mūsų organizuotą gyvenimą ir veiklą.

BENDRI TIKSLAI

1. Kiekvienai organizacijai reikia gerų vadų. Bet šiais laikais, kai kyla ne tik gyvenimo lygis, bet ir bendrasis išsilavinimo pajėgumas, mūsų dėmesys krypsta į gabųjį, į stipriai talentingą mūsų jaunimą ir į gyvybinį reikalą sudaryti jam sąlygas pasiekti aukštojo ir specializuoto mokslo geriausiuose pasaulio universitetuose. Mūsų supratimu, vadovaujantieji asmenys tiek jaunoje, tiek vyresnioje lietuvių kartose turėtų dėti pasiryžusias ir pastovias pastangas parūpinti sąlygas rinktiniam mūsų jaunimui baigti geriausias aukštojo mokslo įstaigas. Jose mūsų gabusis jaunimas susipažintų su kitų kraštų panašiu jaunimu. Ateities bendradarbiavimui būtų sudarytos puikios sąlygos, paremtos tiek asmeniška pažintimi, tiek moksline kompetencija. Todėl tuojau

Pamokslas Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso proga 1966 m. liepos 3 d. Šv. Kryžiaus bažnyčioje Čikagoje. Bruno Markaitis, S. J., yra išeivijoj esančiųjų lietuvių jėzuitų vyresnysis.

pat iškiltų bendrojo stipendijų fondo ir jo išlaikymo reikalas. Būtų ir prasminga, jei organizuotasis mūsų jaunimas tuojau pat imtųsi iniciatyvos.

2. Praėjusią vasarą sukako 25 liūdni metai, kai Lietuva neteko nepriklausomybės. Mūsų visų patirtis sako, kad stipriausias ginklas kovoje už nepriklausomybės atgavimą, nemažinant politinių veiksnių svarbos, yra mūsų kultūriniai laimėjimai, ypač kūrybinių pastangų vaisiai. Įdomu, kad vienas didžiųjų Čikagos dienraščių — *Sun-Times* — pirmą kartą skyrė vedamąjį lietuvių reikalams po sėkmingo ir aukšto meninio lygio koncerto, kurį pernai surengė Čikagos Lietuvių Opera. Gerai žinome, kaip plačiai Lenkijos vardą išgarsino ir kiek daug jai simpatijų laimėjo Chopin ir Paderewski. O kur kitų tautų garsūs kūrėjai. Todėl mums atrodo nepaprastai svarbu kreipti ypatingą dėmesį į kūrybą, į kultūrinius laimėjimus. Todėl skatinkime vieni kitus remti lietuviškąją kūrybą ir negailėti jai lėšų. Ypatingai susirūpinkime jaunimu, kuris turi meninių, ypatingai kūrybinių gabumų, nes tai yra mūsų ateities laidas, stiprioji viltis. Mat, išsilaikyti reiškia augti. Augti kultūriniais laimėjimais, kūrybos pajėgumu ir visuotinumu.

3. Ne visuose kraštuose, į kuriuos emigravo lietuviai, yra lygiai geros sąlygos lietuviškos kilmės jaunimui. Čia neturime laiko gilintis į priežastis. Pakanka paminėti patį faktą. Būtų labai svarbu, kad ypač Jungtinių Amerikos Valstybių lietuviškasis jaunimas ištiestų pagalbos ranką kitų kraštų lietuviškajam jaunimui, ypač ten, kur vargas didesnis, reikalas svarbesnis. Jau kuris laikas mūsuose, nors dar silpnu balsu, keliamas *Taikos Tarnybos* klausimas. Siūlome šį uždavinį nedelsiant įtraukti į svarbiausiųjų ateities problemų sąrašą. Turime ateiti į pagalbą jaunimui, ypač Pietų Amerikoje. Taikos Tarnyba būtų ir proga, ir priemonė tai padaryti.

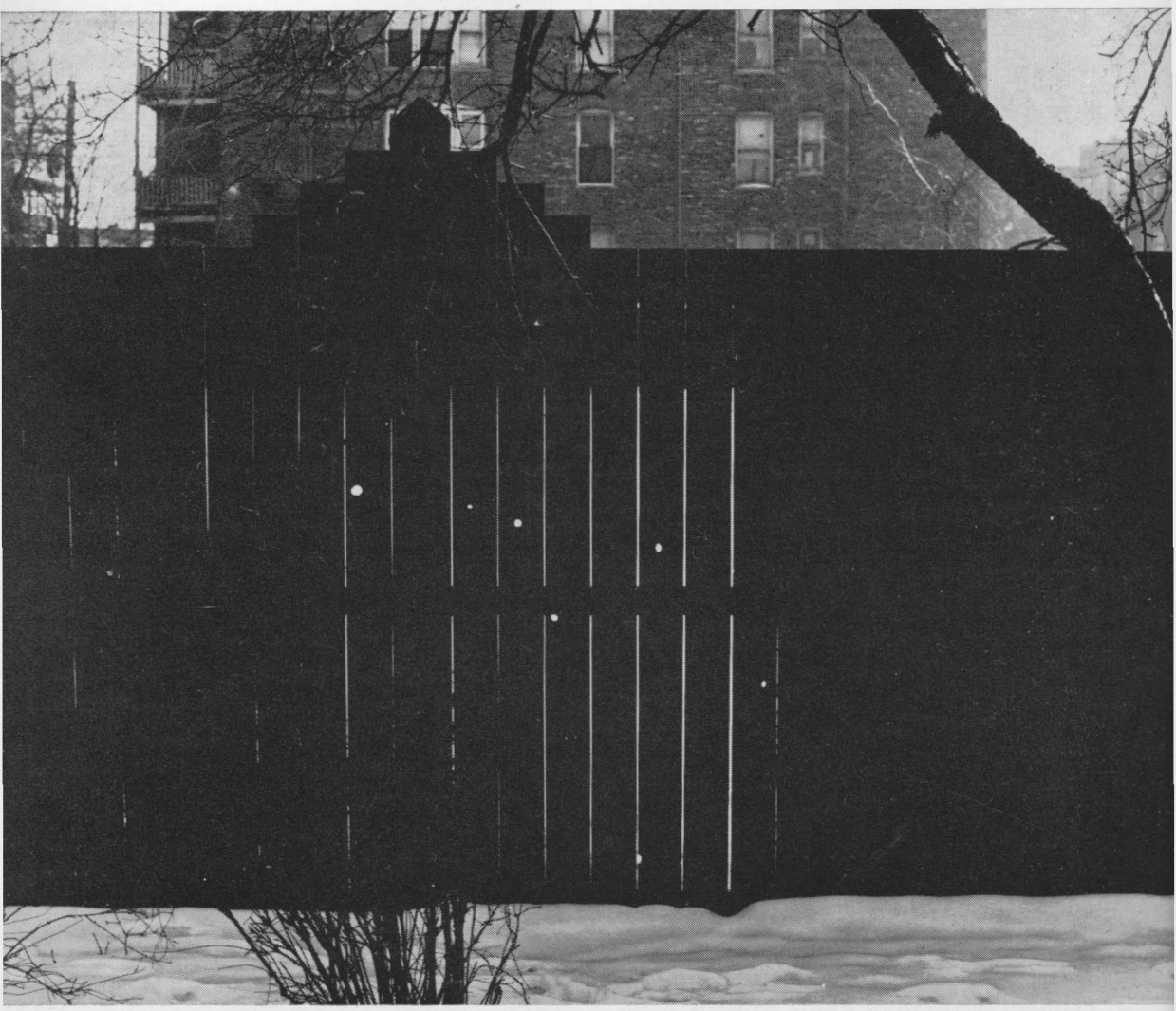
4. Kur mes begyventume, esame kelių kultūrų, pasaulėžiūrų, mąstysenų įtakoje. Kultūrinė integracija neturi būti nei siaubas, nei pagunda, bet aiški ir subrendusi programa pasisavinti iš kitų, ką jie turi geriausio. Kitaip mes tampame gana tamsaus akligatvio aukomis ir nebesugebame vertinti nei savo uždavinių, nei savo talentų, nei savo laimėjimų tarptautiniu mastu. Ne retai teliūskuojamės sekluose vandenyse, paištais sparnais ir supančiotomis kojomis, nes bijome arčiau, konkrečiau susidurti su kitų laimėjimais, idėjomis, standartais. Išdrįskime žengti į kultūrinio bendravimo ir bendradarbiavimo sritis tuose kraštuose, kuriuose gyvename. Bandykime įnešti savo duoklę į tarptautinį lobyną.

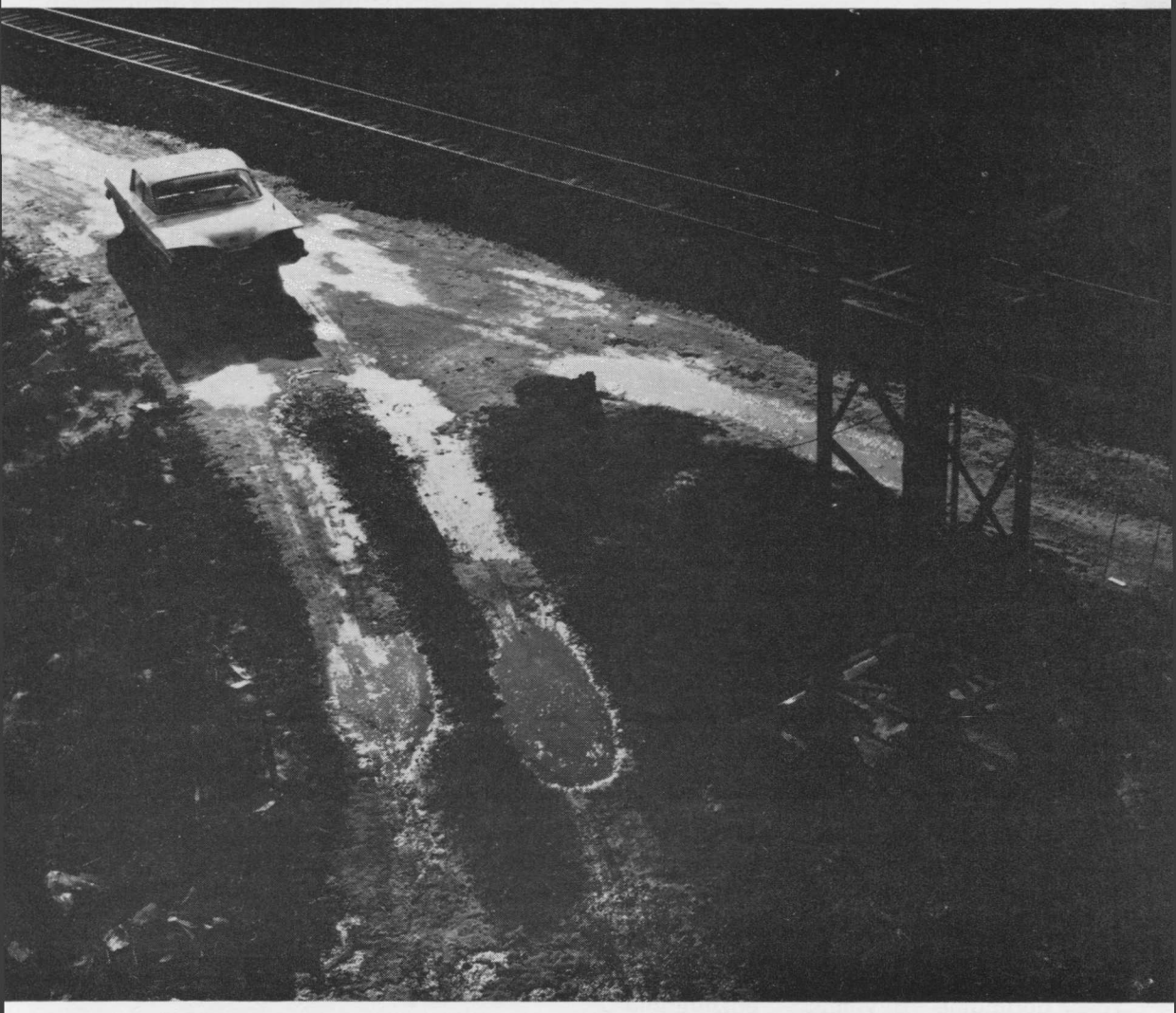
MES NE DU, NE TRYS — MŪSŲ TŪKSTANČIAI

1. Štai kodėl mes ypatingai pabrėžiame Viešpaties Kristaus buvimą mūsų tarpe. Tegul mumyse pasilieka jo artumas, nes jame įvyko žmogaus išganymas ta pilnutine prasme, kuri išreiškia visą žmogų ir visą jo gyvenimą. Mat, iš įsikūnijusio Kristaus mes semiamės ne tik malonę, bet gėrį, tiesą ir grožį; ne tik gyvenimą, bet ir visa tai, kas jam duoda prasmę, būtent, kūrybą, pakeliančią žmogų ir sukilninančią jo veiklą.

2. Tegul tad Kristus mūsų tarpe reiškia kūrybą. Kūrybą menuose ir moksle, žmoniškumo ir laisvės baruose. Tegul pasaulis pajunta, kad mes, Kristui pareiškę ir gyvenimo ištikimybę, siekiame pilnesnės tiesos, tobulesnio grožio, visuotinesnio gėrio ir tokios laisvės, kuri trauko grandines, griauna susiskaldymo sienas ir stato vienybės tiltus.

3. Pasaulio Jaunimo Kongreso ir III Dainų Šventės proga linkiu jums visiems — iš toli ir iš arti — kad jūsų kelias visada būtų tiesus, kad jūsų dvasia visada būtų kilni ir kad Visagalis nuolat jus visus laikytų savo rankos delne. ***





Dvi nuotraukos iš Algimanto Kezio, S. J., foto parodos, įvyksiančios Jaunimo centre Čikagoje lapkričio 18 - 28 dienomis.

Vienybės atstatymas

Tęsinys Visuotiniame Bažnyčios Susirinkime priimto Dekreto apie Ekumenizmą (išleidžiamas skyrius apie Rytų Bažnyčias).

II. EKUMENINIO UŽDAVINIO VYKDYMAS

Vienybės atstatymas yra visos Bažnyčios rūpestis — tiek tikinčiųjų, tiek ganytojų. Jis yra kiekvieno reikalas pagal turimus sugebėjimus — ar susivienijimo būtų siekiama kasdieniniu krikščionišku gyvenimu, ar teologinėmis ir istorinėmis studijomis. Jau pats šis rūpestis savo būdu atskleidžia visus krikščionis jungiantį ryšį ir veda į pilną, tobulą, maloningojo Dievo norimą vienybę.

Bažnyčios atsinaujinimas

Kiekvieno Bažnyčios atsinaujinimo esmė yra didesnė ištikimybė savo pašaukimui. Toji ištikimybė neabejotinai yra vienybės siekimo pagrindas. Keliaujanti Bažnyčia yra Kristaus šaukiama imtis šio nuolatinio reformavimosi, kuris jai, kaip žmogiškai ir žemiškai institucijai, yra visuomet reikalingas. Jei tad, atsižvelgus į esamas aplinkybes, doriniame gyvenime, bažnytinėje drausmėje arba net mokslo perteikimo būde — kurį reikia griežtai skirti nuo paties tikėjimo lobio — kai kurie dalykai bėra mažiau tikslūs, jie turi būti tinkamu metu reikiamai atnaujinti.

Šis atsinaujinimas turi svarbią ekumeninę reikšmę. Įvairias Bažnyčios gyvenimo apraiškas, kuriomis jau atsinaujinama — biblinį ir liturginį sąjūdį, Dievo žodžio skelbimą ir katekizaciją, pasauliečių apaštalavimą, naujas vienuolinio gyvenimo formas, tobulybės siekimą vedybų luomu, Bažnyčios mokslą ir veiklą visuomeninėje srityje — reikia laikyti daug žadančiu būsimos ekumenizmo pažangos laidu ir ženklu.

Vidinis pakitimas

Nėra tikro ekumenizmo be vidinio pakitimo. Juk vienybės troškimas gimsta ir auga iš dvasios atsinaujinimo (plg. Efez. 4, 23), savęs išsižadėjimo ir grynos, dosnios meilės. Todėl turime dieviškąją Dvasią melsti malonės atvirai savęs išsižadėti, nuolankiai ir romiai tarnauti, pasižymėti brolišku dosnumu kitiems. "Aš kalinys Viešpatyje", sako tautų apaštalas, "raginu jus taip gyventi, kad būtute verti savo pašaukimo. Būkite visiškai nuolankūs, romūs, kantrūs; mielai vienas kitam padėkite ir rūpestingai stenkitės išlaikyti dvasios vienybę taikos ryšiais" (Efez. 4, 1-3). Šis raginimas ypač liečia tuos, kurie yra gavę šventimus būti Kristaus misijos tęsėjais. O jis pas mus "neatėjo tam, kad būtų aptarnaujamas, bet kad tarnautų" (Mt. 20, 28).

Šv. Jonas liudija: "Jei sakome, kad nenusidėjome, darome melagiu Dievą, ir jo žodžio nėra mumyse" (1 Jo. 1, 10). Tai pasakytina ir apie nusikaltimus prieš vienybę. Todėl prašome Dievą ir atsiskyrusiuosius brolius mums atleisti, kaip ir patys atleidžiame savo kaltininkams.

Visi krikščionys privalo atsiminti, kad tuo labiau ugdys ir net įgyvendins krikščionių vienybę, kuo tyriau stengsis gyventi, kaip moko evangelija. Kuo glaudžiau bendraus su Tėvu, Žodžiu ir Dvasia, tuo nuoširdžiau ir lengviau įstengs didinti tarpusavio brolybę.

Bendra malda

Tą širdies atsivertimą ir gyvenimo šventumą, lydimą privačių ir viešų maldų už krikščionių vienybę, reikia laikyti tarsi viso ekumeninio sąjūdžio siela ir pagrįstai galima vadinti dvasiniu ekumenizmu.

Katalikų tarpe yra įsigalėjęs paprotys dažnai rinktis ir melstis už Bažnyčios vienybę tąja malda, kuria pats Išganytojas mirties išvakarėse prašė Tėvą: "Kad visi būtų viena" (Jo. 17, 21).

Kai kuriais ypatingais atvejais, pavyzdžiui, susirinkus maldoms "už vienybę" ir ekumeniniuose suvažiavimuose, katalikams yra leista ir net patariama melstis išvien su atsiskyrusiaisiais broliais. Tokios bendros maldos iš tikrųjų yra didžiai sėkminga priemonė vienybės malonei išmelsti ir gūdnai parodo ryšius, kurie katalikus su atsiskyrusiaisiais broliais tebejungia: "Kur tik du arba trys yra susirinkę mano vardu, ten aš esu jų tarpe" (Mt. 18, 20).

Tačiau bendravimo kulto apeigose (communicatio in sacris) negalima laikyti be skirtumo vartotina priemone krikščionių vienybei atstatyti. Šios rūšies bendravimą svarbiausia nulemia du principai: Bažnyčios vienybė, kurią turi išreikšti, ir malonės priemonės, kurias neša. Vienybės išraiška dažniausiai šitaip bendrauti draudžia, o siekiama malonė kai kada skatina. Kaip čia konkrečiai elgtinasi, atsižvelgus į visas laiko, vietos ir asmenų aplinkybes, paliekama protingai nuspręsti vietos vyskupo galiai, nebent vyskupų konferencija, laikydamasi savo statutų, arba Šventasis Sostas nutartų ką kita.

Abipusė broliška pažintis

Reikia pažinti atsiskyrusiųjų brolių dvasios laikyseną. Tam yra būtinai reikalingos studijos, pagrįstos tiesa ir palankumu. Tinkamai paruošti katalikai turi geriau pažinti brolių doktriną ir istoriją, dvasinį ir liturginį gyvenimą, religinę psichologiją ir kultūrą. Tam tikslui daug padeda abiejų pusių susitikimai, ypač teologiniams klausimams svarstyti, kur kiekvienas kalba su kitu kaip lygus su lygiu. Tik asmenys, kurie su vyskupų žinia susitikimuose dalyvauja, turi būti tikrai patyrę. Iš tokio pokalbio taip pat geriau paaiškėja tikroji Katalikų Bažnyčios padėtis. Tuo būdu mums labiau išryškėja atsiskyrusiųjų brolių laikysena, o jiems yra tinkamiau pristatomas mūsų tikėjimas.

Ekumeninis paruošimas

Šventoji teologija bei kiti, ypač istoriniai, dalykai turi būti dėstomi ir ekumeniškai, kad labiau atitiktų tikruosius faktus. Yra labai svarbu, kad būsimieji ganytojai ir kunigai turėtų tiksliai šiuo būdu pateiktų, o ne polemiškai pristatytų teologijos žinių, visų pirma ten, kur liečiami atsiskyrusiųjų brolių santykiai su Katalikų Bažnyčia. Juk nuo kunigų paruošimo nepaprastai daug priklauso, kaip bus šviečiami, auklėjami pasauliečiai ir vienuoliai.

Katalikai, atlieką misijų darbą tose pačiose šalyse kaip ir kiti krikščionys, ypač šiandien turi būti susipažinę su klausimais ir vaisiais, kurie kyla iš ekumenizmo jų apaštalavimo lauke.

Savojo tikėjimo pristatymas

Katalikų tikėjimo pristatymas jokiu būdu neturi tapti kliūtimi pokalbiui su broliais. Absoliučiai privalu aiškiai išdėstyti pilnutinę doktriną. Ekumenizmui nieko nėra svetimesnio, kaip klaidingas irenizmas, kenkiąs katalikybės grynumui ir aptemdąs jos tikrąją, nekintančią prasmę.

Katalikų tikėjimą pristatant, jis taip pat turi būti apsčiai ir tiksliai paaiškintas, vartojant formą bei kalbą, kurią ir atsiskyrusieji broliai galėtų tikrai suprasti.

Be to, susirinkę ekumeniniam pokalbiui, katalikų teologai, laikydamiesi Bažnyčios mokslo ir drauge su atsiskyrusiaisiais broliais nagrinėdami dieviškąsias paslaptis, turi vadovautis tiesos troškimu, meile ir nuolankumu. Palygindami doktrinas, turi atsiminti, jog katalikybės tiesose esama laipsniškos tvarkos arba "hierarchijos", nes šiųjų ryšys su krikščionių tikėjimo pamatu yra nevienodas. Tuo būdu taps paruoštas kelias, kuriuo eidami ir broliškai lenktyniaudami, visi bus skatinami geriau pažinti ir aiškiau išreikšti neišmatuojamus Kristaus turtus (plg. Efez. 3, 8).

Bendradarbiavimas su atsiskyrusiaisiais broliais

Visi krikščionys prieš visus žmones teišpažįsta tikį vieną triasmenį Dievą ir įsi-

kūnijusį Dievo Sūnų, Atpirkėją bei Viešpatį. Bendromis pastangomis ir gerbdami vieni kitus teliudija apie mūsų viltį, kuri neapvilia. Kadangi dabartiniu metu smarkiai plateja bendradarbiavimas visuomeninėje srityje, visi žmonės be išimties yra šaukiami veikti kartu. Juo labiau bendrai veikti yra šaukiami tikintieji Dievą, o svarbiausia visi krikščionys, nes juk vadinasi Kristaus vardu. Visų krikščionių bendradarbiavimas gyvai atskleidžia ryšį, kuriuo jau yra siejami, ir leidžia pilniau suspindėti tarnaujančio Kristaus veidui.

Šis bendradarbiavimas, daugelyje kraštų jau pradėtas, turi būti vis labiau tobulinamas, ypač visuomeniškai ir techniškai besivystančiose šalyse. Bendradarbiautina ir tinkamai iškeliant žmogaus asmens vertybę, ir skleidžiant taiką, ir pritaikant evangeliją visuomeninio gyvenimo problemoms, ir apsupant krikščioniškąją dvasią mokslo bei kūrybos pažangą, ir vartojant kiekvieną vaistą gydyti mūsų meto vargams — badui ir nelaimėms, analfabetizmui ir skurdui, butų trūkumui ir neteisingam gėrybių padalinimui. Tas bendradarbiavimas visus, kurie tiki Kristų, lengvai išmoko vienas kitą geriau pažinti, daugiau įvertinti ir tiesia kelią krikščionių vienybei.

III. 2. VAKARUOSE ATSISKYRUSIOS BAŽNYČIOS IR BAŽNYTINĖS BENDRUOMENĖS

Ypatinga šių bendruomenių padėtis

Bažnyčias ir bažnytines bendruomenes, atsiskyrusias nuo Romos Apaštališkojo Sosto didžios krizės metu, kuri vakaruose prasidėjo jau baigiantis viduramžiams, arba vėlesniais laikais, su Katalikų Bažnyčia jungia ypatingas artumas ir glaudūs ryšiai. Juk krikščionių tauta ilgus praėjusius šimtmečius gyveno bažnytiškai bendraudama.

Kadangi šios bažnyčios ir bažnytinės bendruomenės savo kilme, doktrina ir dvasiniu gyvenimu nemažai skiriasi ne vien nuo mūsų, bet ir tarp savęs, jas išsamiau apibūdinti yra gana platus darbas, kurio čia nemanome imtis.

Nors ekumeninis sąjūdis ir troškimas susitaikyti su Katalikų Bažnyčia dar ne visur įsigalėjo, turime vilties, kad visuose palengva augs ekumeninė dvasia ir tarpusavio pagarba.

Vis dėlto reikia pripažinti, kad tarp tų bažnyčių arba bendruomenių ir Katalikų Bažnyčios esama svarių skirtumų — ne vien istorinėje, visuomeninėje, psichologinėje, kultūrinėje, bet visų pirma apreikštosios tiesos aiškinimo srityje. Kad lengviau, nežiūrint tų skirtumų, užsimegztų ekumeninis pokalbis, norime iškelti keletą dalykų, kurie gali ir turi būti šiam dialogui pamatas ir paskata.

Kristų liečiąs tikėjimas

Mūsų dėmesys visų pirma krypsta į tuos krikščionis, kurie vieno Dievo — Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios — garbei viešai išpažįsta Jėzų Kristų kaip Dievą ir Viešpatį, vienintelį Dievo ir žmonių tarpininką. Tiesa, žinome, kad tarp jų ir katalikų doktrinos esama nemenkų skirtumų, liečiančių net Kristų, įsikūnijusį Dievo Žodį, bei atpirkimo darbą, taigi ir Bažnyčios paslaptį bei uždavinį ir Marijos vaidmenį išganymo vyksme. Tačiau džiaugiamės, matydami, jog atsiskyrusieji broliai žvelgia į Kristų kaip bažnytinio bendravimo šaltinį ir centrą. Trokšdami jungtis su Kristumi, jie jaučia reikalą vis daugiau siekti vienybės ir visur liudyti savo tikėjimą prieš žmones.

Šventojo Rašto studijos

Mylėdami ir gerbdami — beveik garbindami — Šventąjį Raštą, mūsų broliai nuolat ir sumaniai gilinasi į jo puslapius: evangelija "juk yra Dievo galia kiekvieno tikinčiojo išganymui, pirmiausia žydo, paskui ir graiko" (Rom. 1, 16).

Šaukdamiesi Šventosios Dvasios, Raštuose ieško Dievo — ką jiems kalba Kristuje, pranašų paskelbtajame, už mus įsikūnijusiame Dievo Žodyje. Juose žvelgia į Kristaus gyvenimą ir į tai, ką dieviškasis Mokytojas žmonių išganymui skelbė ir darė, ypač į jo mirties ir prisikėlimo paslaptis.

Tačiau kuomet nuo mūsų atsiskyrusieji broliai tvirtina, kad šventosioms Knygoms yra priskirtinas dieviškas autoritetas, kitaip negu mes — įvairios grupės įvairiai — žiūri į santykius tarp Rašto ir Bažnyčios. Pagal katalikų tikėjimą, aiškinant ir skelbiant rašytąjį Dievo žodį, ypatingą rolę vaidina autoritatyvi Bažnyčios mokomoji galia. To

skirtumo neneigiant, Šventasis Raštas, kaip tik susitikus pokalbiui, lieka puikiu įrankiu galingojo Dievo rankoje pasiekti tajai vienybei, kurią Išganytojas siūlo visiems žmonėms.

Sakramentai

Krikšto sakramentas, kada tik yra tinkamai suteikiamas Viešpaties nustatytu būdu ir priimamas reikiamai nusistačius dvasia, žmogų tikrai įjungia į nukryžiuotąjį ir išaukštintąjį Kristų, atgimdo dalyvauti dieviškajame gyvenime, kaip sako apaštalas: "Krikštu esate drauge su juo palaidoti; su juo ir prisikėlėte, tikėdami jį iš numirusiųjų prikėlusio Dievo galia" (Kol. 2, 12; plg. Rom. 6, 4).

Krikštas tad yra sakramentinis vienybės ryšys tarp visų, kurie juo atgimė. Tačiau iš savęs krikštas tereiškia vien pradžią, pirmąjį žingsnį, nes yra kaip tik duotas pasiekti gyvenimo pilnybei Kristuje. Jis yra skirtas pilnam tikėjimo išpažinimui, pilnam įsijungimui į išganymo instituciją, kaip pats Kristus to norėjo, galų gale pilnam eucharistiniam bendravimui.

Tiesa, nuo mūsų atsiskyrusiosioms bažnytinėms bendruomenėms trūksta pilnos, iš krikšto plaukiančios, vienybės su mumis; jos, mūsų tikėjimu, svarbiausia dėl kunigystės sakramento trūkumo, neišlaikė gūdnos ir pilnos eucharistinės paslapties tikrovės. Tačiau kuomet šventojoje Vakarienėje mini Viešpaties mirtį ir prisikėlimą, išpažįsta, jog tuo yra pareiškiamas gyvybinis bendravimas su Kristumi, ir laukia jo garbingo atėjimo. Todėl pokalbis turėtų suktis apie Viešpaties Vakarienės, kitų sakramentų, liturgijos ir Bažnyčios uždavinių prasmę.

Krikščioniškasis gyvenimas

Krikščioniškąjį šių brolių gyvenimą maitina tikėjimas Kristumi, krikšto malonė ir girdimas Dievo žodis. Tas gyvenimas yra reiškiamas privačia malda, Šventojo Rašto mąstymu, krikščionišku elgesiu šeimoje, Dievo garbei susirinkusios bendruomenės apeigomis. Pastebėtina, kad jų apeigose kartais yra žymių bendrosios senovinės liturgijos elementų.

Tikėjimas Kristumi neša vaisių — šlovę ir padėką už Dievo suteiktąsias dovanas, sujungtą su gyvu teisingumo jausmu ir nuoširdžia artimo meile. Iš šio veiklaus tikėjimo yra netgi kilę nemaža institucijų lengvinti dvasios ir kūno skurdui, ugdyti jaunimo auklėjimui, pakreipti į žmoniškesnį kelią visuomeninėms gyvenimo sąlygoms, kurti pasaulyje taikai.

Daugelis krikščionių ne visuomet tuo pačiu būdu kaip katalikai aiškina evangeliją dorinėje srityje ir sprendžia painesnes šiandieninės visuomenės problemas. Vis dėlto nori drauge su mumis laikytis Dievo žodžio, kaip krikščioniškosios dorybės šaltinio, ir klausyti apaštalo įsakymo "Ką tik darote žodžiu arba veiksmu, darykite Viešpaties Jėzaus vardu, dėkodami per jį Dievui Tėvui" (Kol. 3, 17). Todėl čia ekumeninį pokalbį galima pradėti nuo evangelijos pritaikymo dorai.

BAIGIAMASIS ŽODIS

Trumpai nušvietę sąlygas, kurioms ekumeninis darbas yra išstatytas, ir principus, kuriais turi vadovautis, dabar su pasitikėjimu kreipiame savo žvilgsnį į ateitį. Šis šventasis Sinodas ragina tikinčiuosius susilaikyti nuo bet kokio lengvabūdiškumo arba neprotingo įkarščio, kurie galėtų pakenkti tikrajai vienybės pažangai. Jų ekumeninė veikla tegali būti vien pilnai ir nuoširdžiai katalikiška, tai yra ištikima tiesai, kurią perėmė iš apaštalų bei Tėvų, ir atitinkanti tikėjimą, kurį Katalikų Bažnyčia visuomet išpažino. Drauge privalo žengti į pilnatvę, kurios Viešpaties valia jo kūnas vis daugiau amžiams slenkant turi pasiekti.

Šventasis Sinodas karštai trokšta, kad Katalikų Bažnyčios vaikų užsimojimai būtų vykdomi išvien su atsiskyrusiųjų brolių planais, nedarant jokių kliūčių Dievo apvaizdos keliams ir neužbėgant už akių būsimoms Šventosios Dvasios paskatoms. Be to, pareiškia žinąs, jog šis šventas siekis — vieningai sujungti visus krikščionis į vieną vienintelę Kristaus Bažnyčią — prašoka žmogaus jėgas ir talentus. Todėl visą savo viltį sudeda į Kristaus maldą už Bažnyčią, Tėvo meilę mums, Šventosios Dvasios galią. "O viltis neapvilia, nes mums duota Šventoji Dvasia yra pažėrusi į mūsų širdis Dievo meilės" (Rom. 5, 5). ***

ŽVILGSNIS Į RYTUS

VINCENTAS PUPINIS, S. J.

Lietuviams krikščionių vienybės klausimai ne naujiena. Jau tais laikais, kai lietuviai dar buvo pagonys, jie pažino ir jautė krikščionių susiskaldymo problemas: jų kaimynai buvo iš vienos pusės rusai stačiatikiai, iš kitos kryžiuočiai ir lenkai katalikai. Ir suprantama: Lietuvos kunigaikščiai tais laikais neturėjo jokio intereso, kad krikščionys susivienytų.

ISTORINĖ APŽVALGA

Be abejo, stačiatikių įtaka Lietuvoj buvo didelė: Algirdo ir kitų kunigaikščių žmonos buvo stačiatikės, plačiuose lietuvių valdomuose rytų kraštuose gyveno stačiatikiai. Ir ne vienas lietuvis, gal iš įsitikinimo, o gal šeimyniniais ar politiniais sumetimais, jau buvo priėmęs stačiatikių krikštą.

Tarp kitko čia galima paminėti, kad ir pirmieji lietuviai šventieji, mirę kankiniais už krikščionių tikėjimą, buvo stačiatikiai. Prie kunigaikščio dvaro tarnavusieji Antanas, Jonas ir Eustafijus, Algirdo žmonos palydovų tarpe esančio šventiko pakrikštyti, tapo uoliais krikščionimis, gal net krikščionybės platintojais; dėl to, pagonims reikalaujant, Algirdas įsakęs nubausti juos mirtimi 1347 metais. Greit jie jau buvo laikomi šventaisiais, ir Maskvos metropolitas Aleksiejus įvedė jų šventę. Jų palaikai visą laiką buvo Vilniuj. Pirmojo pasaulinio karo metu buvo išvežti į Rusiją, o po paskutinio karo vėl grąžinti į Vilnių. Taigi, pirmieji lietuviai šventieji priklausė Rytų Bažnyčiai. Bet kadangi tuo laiku Rusų Bažnyčia oficialiai ir juridiškai nebuvo atsiskyrusi nuo Romos (nors tikrumoj jokių santykių neturėjo) ir kadangi per Florencijos Uniją (1439 m.) Maskvos metropolitas Izidorius atvirai tapo kataliku ir tuo būdu įjungė į katalikų istoriją ir savo metropolijos praeitį, pagal dabartinę Šventojo Sosto praktiką visi rusų šventieji, mirę prieš Florencijos Uniją, yra skaitomi katalikais ir gali būti garbinami kaip katalikų šventieji. Taigi ir tie trys lietuviai, krikščionybės kankiniai, gali būti garbinami kaip katalikų šventieji. Ukrainiečiai bei baltgudžiai katalikai - unitai juos ir garbina, o jų vardai randasi Vatikano išleistose liturginėse knygose. Kodėl negarbinti jų ir lietuviams krikščionių vienybės dvasioje?

Po to, kai Lietuva sudarė sąjungą su Lenkija ir priėmė lotynišką krikštą (1375 m.), krikščionių vienybės klausimas įgijo visai kitą reikšmę. Kiekvienam valdovui juk svarbu, kad jo valstybėj būtų kiek galima mažiau barnių. Stačiatikių susijungimu su Roma domėjosi bei rūpinosi ir Jogaila, ir Vytautas, ir jų įpėdiniai. Kai Maskvos stačiatikių metropolitas Izidorius priėmė ir pasirašė Florencijos Uniją (1439 m.), už tai jis buvo išvytas iš Maskvos ir rado laikiną prieglaudą Lietuvoj, o vėliau išvyko į Romą. Lietuvos - Lenkijos valstybėj gyvenantieji stačiatikiai bent dalinai ir bent kai kurį laiką liko ištikimi Izidorui, taigi buvo katalikai unitai. Ištikimi Romai buvo tų laikų Kijevo metropolitai Gregorijus (nežiūrint kai kurių svyravimų) ir Misailas; šio gi įpėdinio Simeono, rodos, jau negalima laikyti kataliku. Žodžiu, daug kas buvo ir lieka neaišku. Nevisada buvo aišku, kas iš vyskupų buvo katalikas, kas ne. Pats karalius Kazimieras, daug tais klausimais užsiėmęs ir daug rašęs kaip į Romą, taip ir į Maskvą, pats neturėjo aiškios linijos: kartais daugiau rėmė stačiatikių partiją, kad patrauktų į savo pusę Didįjį Naugardą; vėliau gi, po sukilimo Kijeve, spaudė ir persekiojo stačiatikius; taigi, vadovavosi daugiau politiniais sumetimais. Kai kurie lotynų apei-

Specialiame "Laiškų Lietuviams" liepos-rugpiūčio numeryje įvairiu požiūriu buvo svarstomos katalikų-protestantų sugyvenimo pastangos. Šiuo straipsniu praeities ir dabarties katalikų-stačiatikių ryšius nagrinėja Sao Paulo, Brazilijoj, rusų išeivių tarpe pastoracijoj dirbąs lietuvis katalikas kunigas. Vincentas Pupinis, S. J., yra įšventintas kunigu bizantinų-slavų apeigose Romoje, norėjęs, bet negalėjęs apaštalauti Rusijoje.

gų vyskupai pripažino rytiečius, kiti gi ne. Kijevo metropolitas Misailas, Vilniaus Švč. Trejybės rusų vienuolyno vienuoliai ir kai kurie Vilniaus didikai 1476 m. rašė laišką popiežiui ir skundėsi, kad lotynai juos skriaudžia ir net nenori pripažinti graikiško krikšto. Dėl to "graikų krikšto" buvo daug nesutikimų. Tais laikais įtakingi bernardinai gynė tą krikštą, o Krokuvos universitetas ir kai kurie mokytojai iš Vilniaus nepripažino graikų krikšto galiojančiu.

Vėliau buvo daug kitų mėginimų krikščionis suvienyti, pvz. Bresto Unija (1596 m.). Tiesa, ta unija daugiau lietė Lenkiją negu Lietuvą, bet Vilnius tuo laiku buvo svarbus unitų centras; Vilniuj kurį laiką gyveno ir vėlesnysis Polozko vyskupas Josafatas, katalikų - unitų kankinys ir šventasis.

Bet ypatingai daug buvo religinės neapykantos ir religinių karų: politiniai vadai, išnaudodami religinius tautos jausmus, kvietė ginti tikrąjį tikėjimą (iš vienos pusės stačiatikių, iš kitos pusės katalikų) ir mušti netikinčiuosius. Mums dabar gal sunkiai suprantama, bet mes žinome: religijos vardu buvo vedami žiaurūs karai tarp Rusijos ir Lenkijos - Lietuvos, ir ne tik tarp valdovų, bet ir tarp mažų, nuotykių ieškančių ar plėšikaujančių gaujų, tarp nelabai krikščioniškai nusiteikusių katalikiškų bajorų ir mažai į ką tikinčių stačiatikių kazokų. Apie brolišką meilę ir kalbos nebuvo: buvo tik žudynės tarp brolių. Visi šitie karai ir religiniai persekiojimai giliai įspaudė į tautų sąmonę tas taip keistas ir nelaimingas sąvokas: "lenkiškas tikėjimas" ir "rusiškas tikėjimas". Mūsų tauta gal stovėjo šiek tiek nuošaliau, bet ir jai teko nukentėti, ypač nepriklausomybę praradus. Ir čia vėl: pergalėtojų klaidos ir jų nusikaltimai kartais buvo priskiriami tai religijai, kuriai jie nominaliai priklausė. Sunku išmatuoti visą tą prarają, kurią padarė tautiniai ir politiniai karai religijų, mūsų atvejy — katalikų ir stačiatikių, santykiuose. Pagrindinai kaip tik dėl tų karų, pavyzdžiui, stačiatikiams rusams ar serbams psichologiškai daug artimesni protestantai, negu katalikai, nors dogmatiniu atžvilgiu, aišku, jiems daug artimesnis katalikų mokslas.

UŽDAVINYS LIETUVIAMS

Ši trumpa istorinė apžvilga mums turi priminti, kad jau vien dėl savo geografinės padėties lietuvių tauta jau nuo senų laikų yra priversta turėti santykius su rytų krikščionimis. Ar mes norim, ar nenorim — mes esam priversti santykius palaikyti. Taip buvo anksčiau; tiesa, dažniausiai tai buvo blogi santykiai, ir tai tenka tik apgailėti. Taip yra ir dabar: lietuviai katalikai kaip tėvynėj, taip ir už jos ribų visai konkrečiai susitinka su rusais, baltgudžiais ar ukrainiečiais stačiatikiais. Taip pasiliks ir ateity — ar mes norim, ar nenorim, o santykius turėsim palaikyti.

Paprastiems Italijos, Irlandijos ir daugelio kitų kraštų katalikams bei jų kunigams naujasis, katalikų vedamas, ekumeninis judėjimas yra daugiau abstraktus dalykas, dažnai tik romantika: dalyvauti kur nors graikų apeigų pamaldose ar laikyti kambary rusišką ikoną... Okupuotoj Lietuvoj gi tas klausimas visai konkretus. Lietuvoj yra stačiatikių, laisvai atvažiavusių ar atvežtų; jie turi savo parapijas Vilniuje, Kaune ir kitose vietovėse, iš viso gal 40 parapijų. Net Klaipėdoj buvo įsteigta parapija: į išvežtų vokiečių vietą buvo atvežta rusų, ir gal jų nuraminimui buvo leista atidaryti naują stačiatikių parapiją. Taigi, tenka kartu gyventi ir dirbti; tikriausia yra ir mišrių šei-

mų. Ar turi krikščionys vieni kitų vengti, vieni kitus ignoruoti? O gal vieni kitiems padėti, bendradarbiauti ir bendromis jėgomis kovoti už sielas ateistiškoj aplinkumoj ir bedieviškoj totalitarinėj valstybėj?

Religinio bendradarbiavimo problemos jaučiamos taip pat Rusijoj ir Sibire, kur išvažiavusieji ar išvežti mūsų tautiečiai gyvena stačiatikių tarpe. Lietuva juk yra, galima sakyti, vienintelis Sovietų katalikiškas kampas, ir lietuviai atstovauja katalikybę visoj Sąjungoj. Ir vienintelis katalikų bažnyčios klebonas Maskvoj yra lietuvis; taip pat, rodos, ir Leningrado klebonas lietuvis. Paskutiniuoju laiku, kai Vatikanas jau oficialiai turi santykius su Maskvos patriarchatu, tam Maskvos klebonui, lietuviui, tenka atstovauti Katalikų Bažnyčią prieš stačiatikius. Pavyzdžiui, Kalėdų dieną jo bažnyčioj apeigose dalyvavo vienas stačiatikių vyskupas, o per pravoslavų Kalėdas (kurios pagal senąjį stilių švenčiamos 13 dienų vėliau) Maskvos katalikų klebonas dalyvavo pamaldose stačiatikių cerkvėj.

Ir ateity, jeigu santykiai tarp Katalikų Bažnyčios ir Maskvos patriarchato ir toliau bus palaikomi, lietuviams katalikams teks dar atsakingesnė pareiga būti oficialiais ir neoficialiais katalikybės atstovais, ir gal nuo lietuvių daug priklausys, kaip tie santykiai toliau vystysis. Galim įsivaizduoti ateitį, kaip norim, duodami visą laisvę ir širdžiai ir fantazijai, bet kiekvienu atveju (ar komunizmas staigiai žlugs, ar pamažu kitaip išsivystys, ar mūsų tėvynė bus atskirta nuo rytų valstybės siena, ar ne), kiekvienu atveju mums teks, daugiau negu kitoms tautoms, turėti santykius, gerus ar blogus, su stačiatikiais.

Drąsiai galima sakyti ir net statyti reikalavimą: praeities klaidos neturi pasikartoti, teologiniai klausimai neturi būti sprendžiami nei ginklu, nei persekiojimais, nei neapykantos skelbimu. Net ir politinės problemos turi būti išrištos taip, kad nebūtų įžeista žmogaus asmenybė: nei nugalėto, nei nugalėtojo. Mūsų politikai turėtų numatyti, kaip pasielgti su likusiais krašte svetimaisiais: ne taip, kaip Stalinas pasielgė su Krymo totoriais ar Volgos vokiečiais; ne taip, kaip Hitleris pasielgė su žydais ar lenkais; ne pagal viduramžių dėsnius, o humanizmo dvasioj ir taip, kad dėl politikų kaltės nenukentėtų krikščioniška meilė ir kad nebūtų pakenkta krikščionių vienybei. Praeities klaidos neturi pasikartoti: jas reikia pripažinti ir iš jų mokytis.

Prisiminsim čia vieną Šventojo Tėvo Povilo VI žodį, pasakytą jo ekumeniškos šventkelionės metu, prie Kristaus karsto: "Broliai ir sūnūs!... Pripažinkim nuoširdžiam gailesty visas savo nuodėmes, pripažinkim mūsų tėvų kaltes ir praėjusios istorijos klaidas, pripažinkim dabartinės epochos klaidas ir klaidas šio pasaulio, kuriame gyvename". Gal daug ką turėjo minty Šventasis Tėvas, kalbėdamas apie istorijos klaidas. Bet galima manyti, kad jis galvojo ir apie krikščionių vienybę: visiems žinomos jo pastangos ir jo noras, kad santykiai tarp įvairių religijų, ypač tarp krikščioniškų religijų, taptų kitokiais, negu jie buvo praeityje. Kad visi būtų viena, kad būtų viena avidė ir vienas ganytojas — bet kad į tą vienybę žmones atvestų ne fizinė jėga ir ne prievarta, o meilė ir supratimas, jog mes esame broliai.

SUSITIKIMAS JERUZALĖJE

Ta broliška dvasia ir pasireiškė popiežiaus Pauliaus VI ir patriarcho Atenagoro susitikime Jeruzalėje. Popiežius ne tik kviečia patriarchus pas save, bet ir pats ateina pas juos. Dabar jau nesakoma "grįžkite į vienybę"; dabar sakoma "grįžkime į vienybę". Stačiatikiai dažnai kaltino katalikus, jog tie esą išdidūs; dalinai gal taip ir buvo. Ir gal dėl to popiežius kvietė pripažinti savo klaidas, ir tėvų klaidas, ir istorijos klaidas. Juk išdidus brolis nelabai broliškas. Tai to sūnaus palaidūno brolis, kurs nenorėjo nei pasveikinti sugrįžusio brolio. Jis pats nebuvo palaidūnas, bet, turim pripažinti, nelabai simpatiškas, ir vargšas gerasis tėvas turėjo vargo ir su tuo sūnumi *nepalaidūnu*.

Jeruzalės susitikime nėra nei sūnaus palaidūno, nei nepalaidūno. Yra tik du broliai, kuriuos gyvenimo aplinkybės perskyrė, o jie norėtų gyventi kartu. Ir tai nebuvo vienintelis susitikimas: seks kiti, seks dialogai — kokioj formoj, ateitis parodys.

Žinoma, negalima ir perdaug laukti.

Konstantinopolio patriarchas Atenagoras, nors jis laikomas pirmuoju stačiatikių patriarchu, yra tik vienas iš daugelio patriarchų. Jis jokiu būdu nėra stačiatikių Bažnyčios galva ta prasme, kaip popiežius yra katalikų Bažnyčios galva. Jis yra pirmasis iš patriarchų — bet nedidelis, nes turi tik apie pusantro milijono tikinčiųjų. Aleksandrijos, Antiochjos ir Jeruzalės patriarchai turi dar mažiau. Palyginus su jais, Graikijos Bažnyčia (kuri net patriarcho neturi, o tik arkivyskupą), yra daug didesnė: ji priskaito iki 8 milijonų tikinčiųjų. Bet graikai yra priešingi santykių su Roma užmezgimui. Pačios skaitlingiausios gi yra slavų stačiatikių grupės: po keletą milijonų serbų ir bulgarų (šalia virš 10 milijonų rumėnų), ir pati didžiausioji, nežiūrint didelių nuostolių 48 metų laikotarpy po komunistų valdžia, rusų stačiatikių Bažnyčia. Tikro tikinčiųjų skaičiaus Sovietų Sąjungoj niekas nežino, bet galima skaityti, kad Maskvos patriarchatas vis dėlto dar turi nuo 30 iki 50 milijonų sielų. Dėl to suprantama, jog slavai stačiatikiai nenori, kad jų visų vardu kalbėtų Konstantinopolio patriarchas, kurs vis dėlto yra mažas patriarchas ir gyvena visai kitose aplinkybėse, negu dauguma stačiatikių.

Taigi, kalbant apie Rytų Bažnyčią ir apie krikščionių vienybę, ypač mums, lietuviams, pirmoj eilėj reikia turėti galvoj slavų ir rusų stačiatikius: jau dėl to, kad jų daug; ir dėl to, kad lietuviams, Dievo Apvaizda, yra skirta ypatinga misija rytų slavų kraštuose. Ir tai misijai reikia ruoštis broliškoj dvasioj, grynai religinėj, užmirštant politinius interesus ir tautinius nesusipratimus.

Paskutiniaisiais metais buvo užmegzti gana draugiški santykiai tarp Romos ir Maskvos patriarchato. Tų gerų santykių priežastis yra, be abejonės, gerasis popiežius Jonas XXIII. Savo gerumu jis žinomas visam pasauly. Sovietų valdžia ir bendrai pasaulinis komunizmas mėgino išnaudoti savo tikslams tą popiežiaus gerumą, jo kalbas apie taiką, jo encikliką "Pacem in terris". Galimas daiktas, kad kai kuriuose kraštuose komunistai iš tikrųjų šį tą laimėjo. Bet Sovietų Sąjungoj, atrodo, daugiau laimėjo krikščionybės idėja. Kai sovietų spaudoj pasirodė vienas kitas pranešimas apie popiežių be įprastų paniekos ir neapykantos išsireiškimų, tai buvo ženklas, kad visiems piliečiams leidžiama gerai apie popiežių kalbėti — ir Jonas XXIII tapo labai populiaria asmenybe net ir Rusijoj.

Tas popiežiaus autoriteto pripažinimas sustiprina visus krikščionis Sovietų Sąjungoj, katalikus ir nekatalikus, paguodžia juos ir duoda jiems jėgos toliau ginti savo religinius įsitikinimus bent pasyviu pasipriešinimu. Ir pati stačiatikių Bažnyčia nori pasinaudoti popiežiaus autoritetu, kad, kiek galima, išsaugotų savo egzistenciją. Juo daugiau draugų turės stačiatikiai užsieny protestantų bei katalikų tarpe, juo sunkiau bus sovietams visiškai užgniaužti Bažnyčios veiklą. Sovietų valdžia dar negali vieną gražią dieną uždaryti visų šventnamių ar areštuoti visų vyskupų bei kunigų; jei tai padarytų, Maskvos patriarcho draugai užsieny, protestantai bei katalikai, pakeltų triukšmą, ir toks triukšmas sovietams, bent kol kas, nebūtų naudingas.

Mes taip pat turime žinoti, kad, palaikydami santykius su stačiatikių Bažnyčia Sovietų Sąjungoj ir tuo gindami jos egzistenciją, mes tuo pačiu giname ir katalikybės egzistenciją ten. Katalikų juk ten nedaug, ir sovietai be didelių sunkumų galėtų užgniaužti bet kokį jų veikimą; bet kol kas, šiek tiek prisilaikydami įstatymų, turi jiems duoti maždaug tas pačias gyvavimo sąlygas, kaip ir stačiatikiams. Taigi, kol stačiatikiai turės šiek tiek laisvės, tol ja galės naudotis ir katalikai. Ir mes, padėdami morališkai stačiatikiams, dažnai tuo pačiu padedame ir saviesiems katalikams.

* * *

Kaip toliau krikščionių vienybės klausimas išsivystys, parodys ateitis. Vienybė nebus įgyvendinta per vieną dieną, ar per vienerius metus, ar per vieną dešimtmetį. Ji bus įgyvendinta pamažu ir palaipsniui. Pirmasis laipsnis — tai bendra meilė: tokia meilė, kuri moka užmiršti praeities įžeidimus, kuri moka dovanoti ir atleisti, kad ir jai būtų atleista. Meilė, kuri yra kantri, nekerštinga, nesididžiuojanti; kuri neieško sau naudos, nesidžiaugia neteisybe, o džiaugiasi tiesa; kuri visa tiki, visa ko viliasi, visa nukenčia.

EROTINEI MEILEI MIRŠTANT

8 – Meilė gyvenimo ir literatūros šviesoje

ALFONSAS GRAUSLYS

"Yra iliuzijų taip atkaklių, kad jos išlaikomos iki mirties slenksčio. Meilė nėra šių iliuzijų tarpe" — taip sako gyvenimiško patyrimo išmintis. Ja norima pasakyti, kad meilė nėra tokia pastovi, apdrausta nuo žuvimo vertybė, kuria per visą savo gyvenimą žmogus gali saugiai džiaugtis, ir kad, visam kam mirštant, miršta ir meilė. Kaip, spalvoms rudenį blunkant, vysta gėlė, taip ir kiekvienas grožis, taigi ir meilė, kuria širdis gaivinasi, išnyksta.

Čia bus kalbama apie tretįjį meilės tarpsnį, apie tą paskirų asmenų konkrečios meilės mirimą jiems patiems dar ir toliau gyvenant, bet ne apie tą meilės užgesimą, kuris sutampa su žmogaus gyvenimo pabaiga.

KAS YRA MEILĖS MIRIMAS?

Kaip pulso sustojimas įrodo žmogaus mirtį, taip ir buvusios meilės partnerių nesidomėjimas vienas kitu ir visiškas abejingumas vienas kitam įrodo meilės mirimą. Klaidingai tad manytų tie, kurie šį mirimą norėtų matyti meilės dalyvių neapykantoje vienas kitam, nes šis jausmas tėra atvirkščioji meilės pusė. To negana: tie, kurie vienas kito nekenčia jau tuo pačiu įdomaujasi vienas kitu ir judviejų meilė dar nėra pilnai pasibaigusi. Pilna gi meilės mirtis — tai abipusis abejingumas ir tasai vienas kito atžvilgiu svetimumas, kuris nusileidžia į abiejų širdį. Nekartą tad, abipusei meilei mirus, juodu pasidaro svetimesni už visai nepažįstamus žmones. Dar vakar vienas kitą mylėjusieji ir vienas kitam buvusieji viskas, jie šiandien virsta nieko nesakančiais vardais. "Meilei praėjus, iš mylėto žmogaus lieka tik vardas dar jam nemirus" (M. Proustas).

Tą meilės mirimo išgyvenimą liesdama, vokiečių rašytoja R. Huch aprašo dar taip neseniai mylėjusį vyrą, kuris jau nebegali net įsivaizduoti, kad kadaise ją mylėjo. Jam atrodė, kad "ji ėjo nuo jo vis tolyn ir tolyn, virsdama begalinėje tolumoje mažu juodu tašku, kurio jis niekada negalės prisišaukti, niekada pavyti, niekada paliesti..." Ji taip pat jautė, kad "tarp jų yra bedugnė, kuri jiems kliudo vienas kitam rankas paduoti". Reiškia, meilei sykį pilnai mirus, ji jau neprisikelia, nes "negalima antrą sykį pamilti to asmens, kurį tikrai nustojome mylėti" (La Rochefoucauld). Reikia tačiau pastebėti, kad vos gimusi, dar nesubrendusi ir aplinkybių sutrukdyta meilė gali vėl atgimti, bet tik todėl, kad ji niekada dar nebuvo mirusi.

Šis meilės mirimas kartais nebūtinai reiškia visišką meilės žuvimą vienas kitam abejingumu ir svetimumu, bet jos turinio pasikeitimą, kai jau tenka kalbėti apie erotinės meilės sutemas ar vakarą. Tokiais atvejais meilė vedybose virsta draugyste, kuri atremta į bendro gyvenimo papratimą ir reikalą nebūti vienam. Krikščioniškai nusiteikusių asmenų mirusi erotinė meilė gali virsti artimo meile ir žmoniškumu vienas kitam.

Kaip miršta įvairaus amžiaus ir skirtingose aplinkybėse žmonės, taip skirtingos yra ir meilės mirtys, žiūrint to, kokia buvo pačios meilės gyvybė.

Miršta vienpusiška, taigi nelaiminga meilė, nesulaukdama atgarsio mylimojo širdyje; ji miršta viena, nes kitos pusės meilei nereikėjo mirti, kadangi ji niekada nebuvo gyva. Atrodo, kad tuo greičiau miršta abipusė nelaiminga meilė, nes jau patsai jos gimimas buvo nesusipratimas, virtęs vienas kito kankinimu ir dvasiniu žudymu. Liūdna, o tačiau miršta ir laiminga abipusė meilė, nekartą žudoma įvairių nesusipratimų ir smulkmenų pačių besimylinčiųjų rankomis. Kitaip sakant, miršta meilės apsigavimas, bet miršta ir tikra meilė. Jei dažniausiai nemiršta, tai vadinamos didžiosios meilės, tai tik dėl to, kad jos baigiasi tragiškai ir nužudo pačius besimylinčius anksčiau, negu spėja mirti jų meilė.

Graudu, jei meilė miršta abejose pusėse drauge, nors dėl tokios mirties jie abu mažiau kenčia. Tragiška, jei vieno meilei mirus kita ir toliau myli, nes nekartą jai net būtų lengviau matyti nustojusį mylėti partnerį fiziškai mirusį, bet iki paskutinės gyvenimo valandėlės mylėjusį, negu nemylintį, bet dar gyvą.

Kaip žmogaus gyvybė gali būti mirties šešėlio, taigi apalpimų ar letarginio miego paliesta, taip kartais ir meilės mirtis gali būti tik tariama. Juk, anot prancūzų F. Mauriaco, "mes visada gyvename atskirti nuo to, ką mes mylime — tai toks gyvenimo įstatymas. Gal būt, taip yra todėl, kad mylimai esybei gyvenant šalia mūsų, mes jos nemylime mažiau, bet mes nejaučiame

daugiau, kad ją mylime". Juk ir gražus reginys ar geras klimatas, kuriame gyvename, ilgainiui neišgyvenamas kaip gražus ar geras, nors tuodu dalykai ir nejučiom teigiamai veikia į mus.

Yra meilės psichologų, kurie bent kai kurioje vedybinės meilės partnerių dalyje, trečiame jos tarpsnyje, nemato meilės mirimo, bet labiau, anot jų, jos nušvitimą. Šiame trečiame tarpsnyje (kuris paprastai, kūniškumui atbukus ir sveikatai silpnėjant, sutampa su senėjimu), besimylintieji pasidaro vienas nuo kito labiau priklausomi, vienas kito paramos labiau reikalingi ir dvasingesni. Šiuo dvasiniu nušvitimu, kuriame jie ir supanašėja (lyčių skirtumo dvasinio išsilyginimo prasme), jie tam tikru atžvilgiu labiausiai savitarpyje suartėja. Kadangi vyras paprastai miršta pirmas, tai žmona jam mirus, savo prisiminimuose pradeda jį idealizuoti ir jos meilė jam tartum atgyja, nes "po mirties, kuri yra galutinis išėjimas, kiekviena istorija virsta legenda". Taip, tarp kitų galvoja J. Guitton, kuris, turėdamas čia prieš akis gan laimingą vedybinę meilę, gyvenimo gale mato šitokį atbaigimą ir nušvitimą. Šitoksai meilės nušvitimas trečiame tarpsnyje yra kai kada galimas, nes juk pasitaiko ir tų retų išimčių, kai ir ilgai besimylintiems vedybose gyvenant, jų meilė, tartum amžinai žaliuojantis medis, išlieka gili ir švelni net ir senatvėje pilna romantiškų polėkių.

KODĖL MEILĖ UŽGĘSTA

Kaip žmogaus gyvybė dėl įgimto silpnumo, dėl įvairių ligų ir senatvės išsenka, kaip nelaimingi atsitikimai ją užgesina, taip ir įvairūs vėjai ir skersvėjai meilę užpučia.

Laikas, kuris sendina ir marina visus ir viską, marina ir meilę. "Laikas, kurs stiprina draugystę, silpnina meilę" (La Bruyere). Šią meilę ardančią laiko įtaką patvirtina keli svarstymai. Kaip, gimus gyvybei, jau tuo pačiu ji artėja prie mirties, taip, anot prancūzų rašytojo A. Gide, visose vedybose po tam tikro laiko galima pastebėti prasidėjusią meilės dekristalizaciją, mažėjimą. Šitokį apskritai meilės mažėjimą gal įtikinančiai pagrindžia krikščioniškos nuotaikos rašytojas V. Rozanovas. Anot jo, "meilė yra abipusis vienas kito rijimas... Ji visada yra vienas kitu pasikeitimas... Kai jau nėra kuo keistis, meilė gęsta. Ji gęsta tad pasikeitimo medžiagai išsisėmus, pasikeitimui sustojus, abipusiai pasisotinus, abipusiems skirtingumams prie tapatumo priėjus..." Kalbant aiškiau, galima pasakyti, kad ilgainiui besimylintieji vienas kitam visais atžvilgiais pasidaro per daug žinomi, neįdomūs; jie jau negali nieku nauju vienas kitą sudominti ir todėl, pasikeitimo bangavimui sustojus, dėl intrygos stokos meilė miršta badu.

Kaip laikas žmogų sendina, jį persunkia susinešiojimu ir nuovargiu, taip ir "meilė pagaliau pavargsta dangaus perteklium", — taip V. Hugo vadina meilę. Dažniausiai žmogus dvasiniai pavargsta tuo greičiau, juo didesnė buvo jo meilė. Nenuostabu, juk meilė yra nuolatinio dvasios įtempimo ir tam tikra prasme pakeltos temperatūros stovis. Ypač pavargsta meilės dalyviai, jei jų meilės įtampa buvo labai skirtinga. Labiau nukenčia stipresnės meilės įtampos dalyvis, kuris pasidaro panašus tam šaukėjui, į kurio šauksmą retai ir silpnai atsiliepiama. Nėra čia retas, dar labiau varginantis ir net tragiškesnis reiškinys, kai didelė vienos pusės meilė kaip tik mažina meilę kitoje pusėje ir tuo būdu abipusė meilė įstatoma į mirtin vedantį kelią. Tokia meilės kryptis, vargindama mylinčiąją pusę, vargina ir mylimąją pusę. Tuo būdu vienas kitą vargindami jie gilina tarpusavę bedugnę ir tolsta vienas nuo kito. O be to, gal labai aiški ir didelė vieno partnerio meilė, nustojusi viliojančio mįslingumo kito partnerio sąmonėje, jų meilę artina prie pabaigos.

Meilė miršta ir dėl žmogaus jausmų nepastovumo. Tą nepastovumą meilėje savo kūryboje ypatingai yra kėlęs Šekspyras. Anot jo, meilė tetveria valandėlę tartum garsas; trumpa kaip sapnas, greitai suspindi tartum žaibas gilią naktį, viską nušviečia ir, dar žmogui nespėjus ištarti "pažvelk", jau vėl tamsos bedugnė viską praryja. Vaizduodamas jausmų nepastovumą meilėje, jis lygina meilę vaikui, kuris pasiruošęs atsiimti visus neseniai duotus pažadus. Šis nepastovumas ypač virsta grėsme besimylintiems, trečiajam asmeniui įsikišus. Štai kodėl meilė nekartą vystosi baimės, taigi — jos galimo mirimo šešėlyje. Kadangi šis jausmo nepastovumas yra nestiprios meilės palydovas, tad tokio nepastovumo blaškomi žmonės netinka nei meilei, nei moterystei. Jei tokie krikščioniškai jaustų, jie turėtų artimo meilės vedini ir patys meilės vengti ir neduoti progos kitiems įsimylėti į juos. Gali tačiau kuris nors pasakyti, kad jausmo nepastovumas telydi netikrą meilę, kai tuo tarpu, kilus tikrajai meilei, nepastovumas pasibaigia. Nors toji pastaba dalinai teisinga, tačiau linkę į nepastovumą žmonės turėtų būti atsargūs, bendraudami su skirtingos lyties asmenimis ir atsimindami, kad meile nežai-

džiama ir kad toks žaidimas gali tragiškai paliesti abi suinteresuotas puses.

Būna kartais ir taip, kad vos gimusi vienos pusės meilė greitai miršta, kai paaiškėja, kad kitai pusei rūpi tik seksualumas ir kad tu esi pažeminamas vien kaip priemonė patenkinti tam seksualumui.

Pagaliau meilė miršta, kai ji sunkiai sužeidžiama, būtent, kai vienas meilės dalyvių įžeidžia kitą sunkiai, kad ir neapgalvotai, bet nebando šios žaizdos gydyti atsiprašymo vaistais. Čia reikia pastebėti, kad kuo didesnė meilė, tuo didesnis jautrumas ir tuo lengviau galima tą jautrumą pažeisti. Ar tad iš visų trapiausių daiktų meilė nėra pati trapiausia?! Savo kūryboje liesdamas tą meilės jautrumą, trapumą ir pažeidžiamumą, anglų rašytojas J. Galsworthy klausia: "Kas gali pasakyti, kada kas pradeda keistis? Tartum vėjui pasikeitus, pražūna, kas buvo, ir staiga atsiranda nauja. Ar nepastebėjote, kaip žmonės, blogo žodžio neištarę, gali pasidaryti vienas kitam svetimi?!"

Tas meilės pažeidžiamumas, kuris lengvai gali virsti josios mirtimi, verčia besimylinčiuosius nuolat budėti, kad jų artumas nevirstų svetimumu ir kad tai, kas šiandien žydi, rytoj nenuvystų.

AR MOTERYSTĖ MEILĖS KAPAS?

Dažnai girdime sakant, kad moterystė yra meilės kapas. Daugelis galvoja, kad vedybos pagreitina meilės mirimą. Ar tikrai taip yra?

Atrodo, kad, jei nesigriebiama ypatingų priemonių vedybinei meilei ugdyti ir išlaikyti, tai šis tvirtinimas turi rimtų, gyva kasdienybe paremtų, pagrindų. Kurios tad aplinkybės ir priežastys paskatina tą meilės gesimą vedybose?

Vedybos, jei taip pasakytume, yra abiejų partnerių nužengimas nuo to pastovo, ant kurio stovėdami prieš vedybas jie vienas kitą idealizavo, pilnai nepažindami. Vedybose prisiartinama vienas prie kito ir pamatoma, kad tasai idealizavimas nebuvo rimtai pagrįstas. Juk žinoma, kad tas pats dalykas vienaip atrodo vaizduotėje, o kitaip realybėje. Nenuostabu tad, kad, per vedybas vienam prie kito priartėjus, vaizduotė artumo supančiojama, jos kūrybinė galia tikrovės nustelbiama, o romantiško grožio skraistė, supusi meilę, pradeda blukti. To negana. Jei sakoma, kad meilė akla, tai tik prieš vedybas, kada ji pilnos tikrovės nemato ir negali matyti, kai tuo tarpu "patenkinta meilė atgauna regėjimo ir stebėjimo galią ir toji galia kas valandą auga, pasiekdama mikroskopinio tikslumo. Povestuvinė meilė nėra akla" (F. Barclay).

Jei povestuvinė meilė praregi, tai iki šiol jos matytas pasakiškas pasaulis pradeda žlugti ir, jei meilė dar nebuvo spėjusi subręsti, tai, negalėdama pakelti nekartą pamatytos pilnos ydų ir trūkumų tikrovės, ji gali greitai atsidurti prie mirties slenksčio.

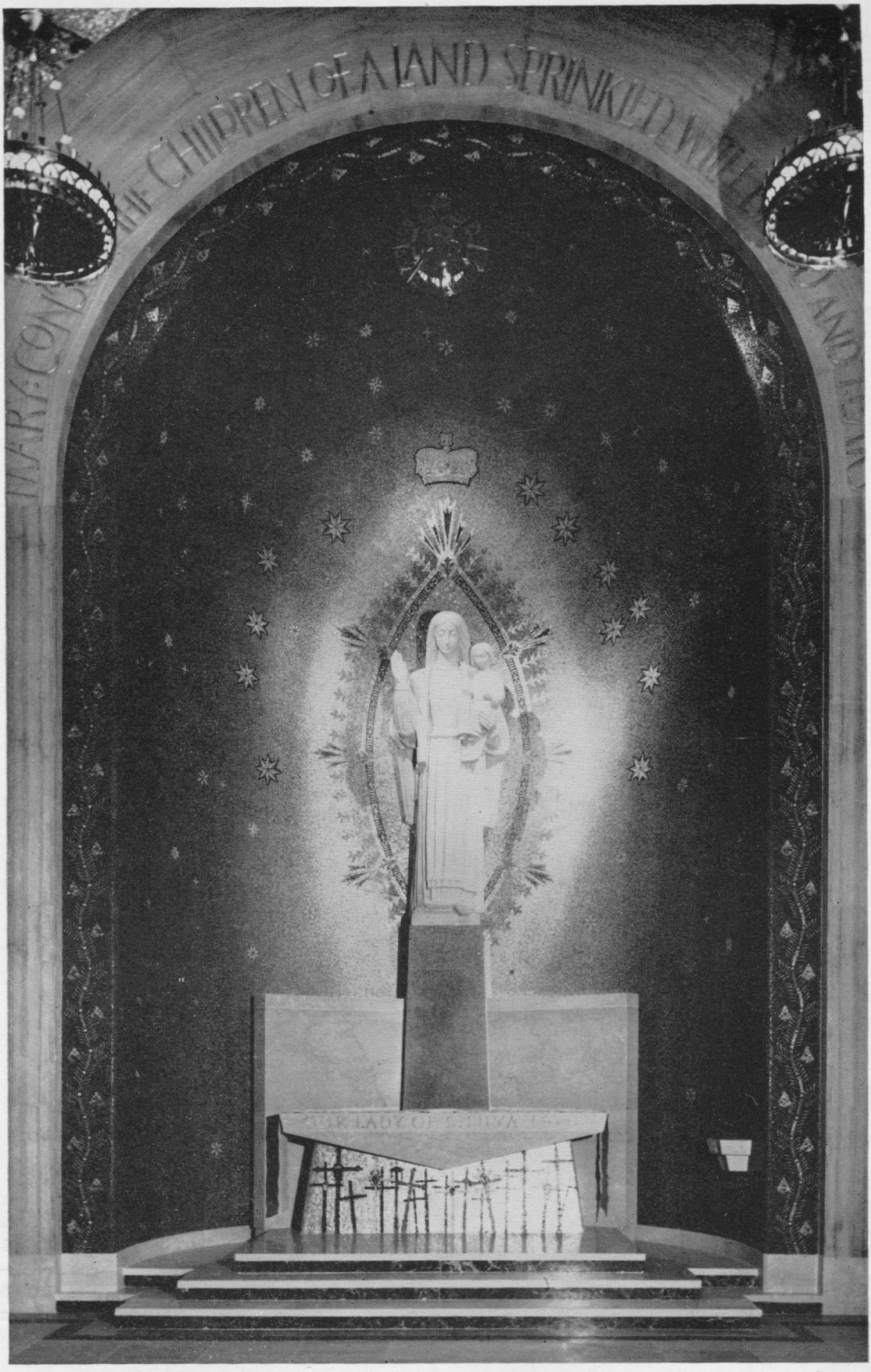
Tą meilės žuvimo labai apčiuopiamą galimybę vedybose nedviprasmiškai teigia žinomi rašytojai savo grožinėje kūryboje. Taip, pavyzdžiui, Pierre La Mure leidžia vienam savo vedusiajam personažui šitokiu būdu sąmoninti būsimą jaunavedžių porą: "Savo laiku buvome aistringai įsimylėję, bet vedybos pagydė mus iš to pavojingo dvasios stovio. Turiu pasakyti, kad vedybos yra beveik tikriausias pasigydimas iš meilės ligos... Meilė — tai regėjimo nervo liga, kurios paliesti matome neesamus dalykus. Užtenka poros mėnesių, o daugiausia poros metų, vedybų uždangai nukristi nuo akių ir pamatyti tą moterį tokią, kokia ji yra iš tikro. Tuo tarpu ir pas ją pasikartos ta pati palaipsniško nusivilimo liga ir netrukus abu atgausime protą" ("Beyond Desire"). Nors šio straipsnio autorius už šio rašytojo pesimistinę išvadą pilnai ir nepasisako, tačiau čia glūdi gili užkulisinė tiesa, būtent, kad neugdoma žemė apauga piktžolėmis. Kaip vedybinė, taip ir apskritai erotinė meilė išlaikoma tik didelių pastangų ir aukų dėka. Todėl ir žinomoji amerikiečių rašytoja Pearl J. Buck, kuri savo kūryboje tiek daug gilinosi į šeimos gyvenimą, gal nematydama gyvenime rimtų pastangų ugdyti vedybinę meilę, irgi pesimistiškai tvirtina: "Meilė ir vedybos gali sutapti. Tai kai kada pasitaiko, bet tik dangiško atsitiktinumo dėka" (iš "Pavilion of Women"). Taigi, labai retai.

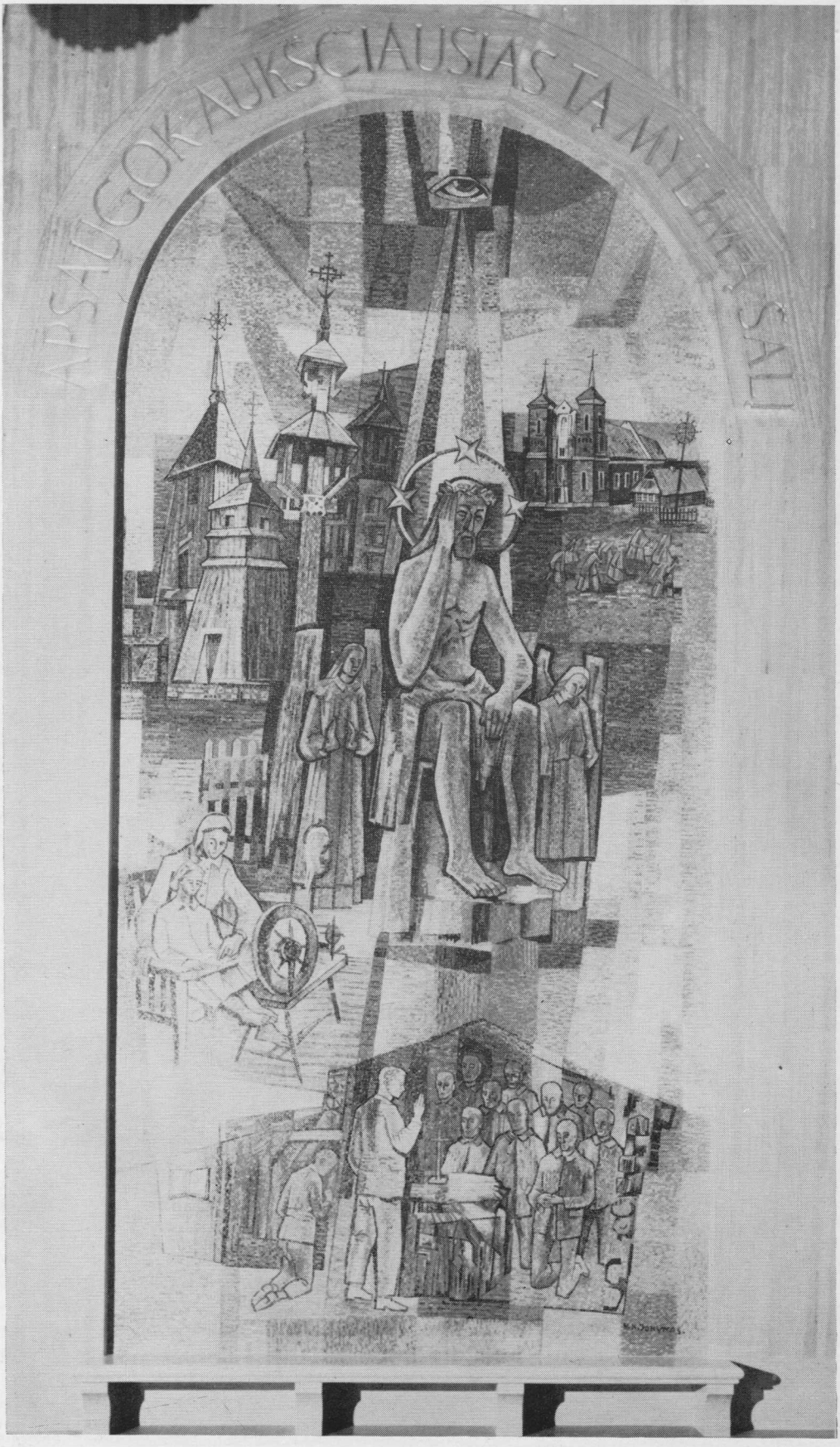
Moterystės ir meilės nesuderinamumą tvirtino ir Kierkegaardas. Anot jo, meilė gyvena staigmenomis ir laimėjimais, o to viso nėra moterystėje, kuri tėra naudojimasis ir to paties kartojimas.

Radikaliausiai moterystės ir meilės nesutaikomumą yra skelbusi vokiečių rašytoja Diotima. Pilnoje gyvenimiškų minčių knygoje "Schule der Liebe" ji sako: "Kuriuo būdu **taip pat** moterystėje, **net** moterystėje (norėčiau beveik pasakyti, **nežiūrint** moterystės) meilė pritaikoma ir vyro bei moters gali būti išsaugota... Tai tikrai sunkiausias ir labiausiai varginantis darbas" (pabrėžimai autorės — A.G.).

Net ir tokia vokiečių katali-

329-332 psl. iliustruojami JAV krašto šventovėje Washingtone įrengtos Šiluvos koplyčios dailės darbais. 329 psl. — koplyčios altorius (Kašubos kūrinys).

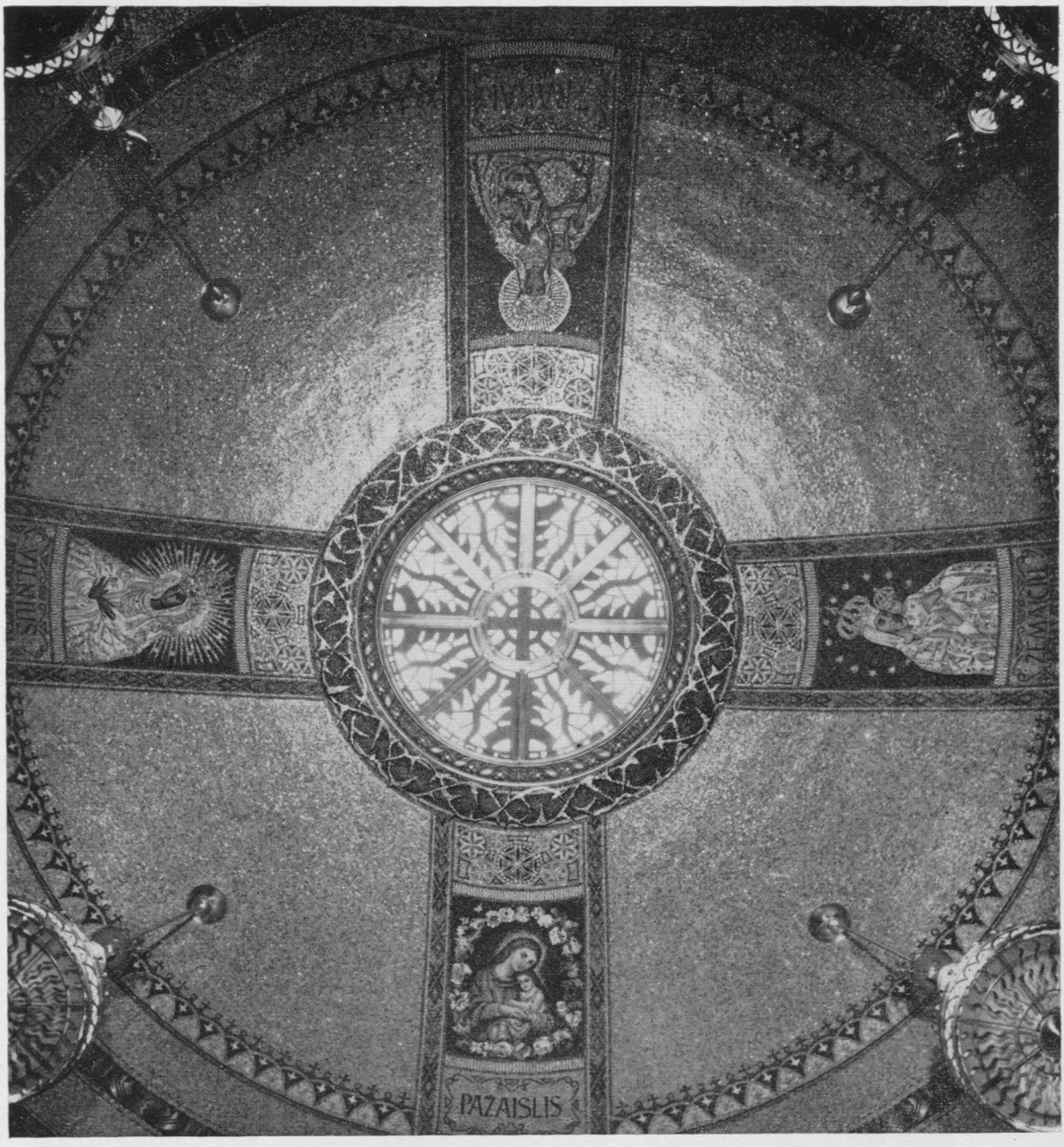

THE CHILDREN OF AIAND SPRINKLED WITH



Šiluvos koplyčios kairioji siena — V. K. Jonyno kūrinys.



Šiluvos koplyčios dešinioji siena — V. K. Jonyno kūrinys.



Šiluvos koplyčios kupolo Madonos — Elskaus kūrinys.

kų rašytoja kaip L. Rinser pasisako seniai susitaikiusi su ta mintimi, kad nėra meilės moterystėje ir kad tik apsipratimas bendrai gyventi palaiko vedybinį gyvenimą. Dėl to liūdnai nusiteikusi ji rašo: "Nėra tačiau malonu patirti, kad, į kur žengi, gali griūti, kad nėra saugių turėklų, tvirtų laiptų, tiltų ir gatvių ir kad viskas yra pastatyta iš miglų" (iš "Mitte des Lebens"). Kitaip sakant, moterystės meilė stovi ant silpnų kojų.

Visi pasisakymai skelbia bent tą bendrą visų įsitikinimą, kad yra daug sunkiau išlaikyti meilę pačioje moterystėje, kaip prieš moterystę.

Dar grįžtant prie vedybinės meilės gesimo priežasčių, reikia paminėti tą vieno kitam sukasdienėjimą dėl apsipratimo ir kasdienių šeimos reikalų prozos. Meilė prieš moterystę stovėjo iškelta šalia kasdienybės, nes buvo susitinkama tik meilei vadovaujant tai meilei pareikšti. Meilė gi moterystėje paskęsta kasdieniškume ir medžiaginių reikalų rūpesčiuose. Tada meilei, kaipo tokiai, beveik nebelieka nei vietos, nei laiko. Vedusieji pasidaro vienas kitam tiek žinomi, neįdomūs, kad kiekvienas tretysis darosi įdomesnis, nes jis ateina su naujom mintim ir kalba. Moterystė virsta proza ir viskas šalia jos pradeda dvelkti poezija. Tokiai nuotaikai įsivyraujant, meilė negali negesti. Jei dar prisiminsime, kad kasdienio gyvenimo apsipratimas nutraukia bet kurio paslaptingumo skraistę kaip nuo dvasios, taip ir nuo kūno, nenuostabu, kad vedybinės meilės partneriai gali pasidaryti vienas kitam neįdomiausi asmenys pasaulyje. Yra šios srities žinovų pastebėta, kad nemažas nuošimtis vyrų po 20 vedybinio gyvenimo ir 50 savo amžiaus metų dėl apsipratimo kūno atžvilgiu pasidaro beveik visai nejautrūs savo žmonai, kai tuo tarpu jie ir toliau pasilieka jautrūs svetimoms moterims. Neveltui G. Flaubert kalba apie "amžiną aistros monotoniją, kuri visada pasireiškia tom pačiom formom ir ta pačia kalba" (iš "Madame Bovary").

Jau senovės romėnai sakydavo, kad "quotidiana vilescunt", t. y. kasdieniniai dalykai pradeda nustoti savo vertės ir nebedaro įspūdžio. Štai kodėl jau senesniais laikais turtingesni vedusieji gyvendavo tam tikru būdu atsiskyrę, kad ir tame pačiame name, tai bent atskirose patalpose, kad ilgiau išlaikytų vienas kitam naujumą ir slaptingumą ir tuo pačiu ne taip greit apsiprastų.

Meilė moterystėje gali mirti greičiau, nes vedybiniame gyvenime labai dažnai meilės ugdyme apsileidžiama įstatyminio paragrafo sąskaiton. Paragrafu vadinu tą moterystės religinį ir civilinį kontraktą, kuris suriša besimylinčius ir jiems uždeda pareigas. Neviena tuo būdu surišta pora, vedina žmogiško silpnumo, pradeda apsileisti, dėl meilės nebudėti ir jos neugdyti, klaidingai galvodama, kad visa tai jiems pavaduos vedybinio ryšio įstatymas. Tuo tarpu negalvojama, kad negalima pasikliauti vien įstatymu, įsakymu ar pareiga, nes tada moterystė sujuridinama, nudvasinama ir, stokojant meilės, ji virsta vienas kitam kalėjimu. Tad moterystėje reikėtų susirūpinti meilės ugdymu dar labiau kaip prieš vedybas, kad būtų sudvasinamas ne tik pats moterystės gyvenimas, bet ir ją liečiąs įstatymas. Jei krikščionybėje ir jos etikoje pirmoje vietoje visur pabrėžiama meilė, kodėl tad ir moterystėje neturėtų būti pirmoje vietoje rūpinamasi ja?

Čia, svarstydami meilės kliūtis moterystėje, neturėtume pamiršti tos visos istorinės praeities, kada visose tautose meilė buvo atskirta nuo moterystės, laikant jas skirtingais ir netaikintinais dalykais. Galimas dalykas, kad toji praeitis veikia mus šiandien, gal ir nesąmoningai, kliudydama susirūpinti meilės ugdymu moterystėje. Juk toje praeityje tėvai parinkdavo vaikams gyvenimo draugą ar draugę, visai nesiskaitydami su jų širdžių nuotaikomis, o vien tik remdamiesi savo praktiškais apsiskaičiavimais. Moterystė tebuvo vien kūno ryšiai, nesiskaitant su žmogumi kaipo asmeniu. Ji buvo labiau visuomeninis, visos šeimos, o ne asmens reikalas. Kad ir pas didikus — žmonos paskirtis buvo pagimdyti įpėdinių šeimai; savo meilę jie nukreipdavo į pašalines moteris. Toji mintis, kad galima žmoną mylėti kaip mylimąją, atrodė juokinga. Garbinamoji riterių meilė, tiesa, dažniausiai buvo dvasinga, bet ir ji buvo skiriama svetimoms moterims. Ir tik pradėjus moterims kovoti už savo teises, joms pasijutus nepriklausomais asmenimis su teise į laisvę, laimę ir savos asmenybės išsivystimą, jos pradėjo reikalauti meilės moterystėje ir kratytis tokių vedybų, kuriose nebuvo skaitomasi su jų norais ir sentimentais.

Praeities laikų moterystė faktiškai rėmėsi moters pavergimu ir su ja nesiskaitymu. Ji žemino moterį, vyrą ir pačią moterystę. Moteris buvo laikoma netinkama ir nepriaugusia dvasiniam bendravimui ir todėl, pavyzdžiui, Anglijoje taip gausiai kūrėsi įvairūs vyrų klubai. Ir šiandien, neugdydami savyje vedybinės meilės ir net nerasdami reikalo jos ugdyti, daugelis nesąmoningai gyvena praeities at-

gyvenomis, žiūrėdami į moterystę vien kūno akimis. Šia nuotaika moterystėje besivadovaudama, nekartą ir šiandien stipresnioji pusė stengiasi pavergti silpnesniąją ir nuolaidesniąją. Prievarta nudvasindami vedybas, jie silpnesnės pusės buvusią meilę sunaikina, pamiršdami, kad meilė tegali tarpti tik savarankiškumo ir laisvės atmosferoje, nes vergės ar vergai negali mylėti savo pavergėjų.

Nors moterystėje tikrai yra daugiau progų nesusipratimams (kaip ir kiekvienoje fizinėje artumoje) ir meilės gesimui, tačiau ji taip pat turi ir daugiau priemonių meilei parodyti ir pašalinti nesusipratimams. Viena tų priemonių yra apsipratimas, virtęs reikalingumu vienas kitam, pasireiškiančiu kūno artumo aktu. Nevienas žmogaus kūniškumą, didesnį už gyvulių, bando aiškinti žmogaus prigimties nenaudai ir negarbei. Visgi dvasia apdovanota būtybė turi ir daug dvasinių painių savitarpių nesusipratimų, kurių negali būti pas gyvulius ir kuriems pašalinti, susitaikant, nekartą labiausiai patarnauja kūnų artumas. Tuo dalinai kūniškumas labiau įprasminamas ir pajungiamas dvasios tarnybai.

Jei, anot P. Claudelio, "meilės sutikimas, kuriuo du laisvi asmenys vienas kitam atsiduoda, Dievo akyse buvo taip didelis dalykas, kad jis jį pavertė sakramentu", tai toji meilė vedybomis buvo išaukštinta tam, kad būtų išlaikyta. Dievo planuose vedybos neturi ir negali tapti meilės kapu, bet proga meilei subręsti.

MEILEI MIRUS

Jei pas abu meilės dalyviu meilė miršta tuo pačiu metu, tada mažiausiai kenčiama. O jei, vieno meilei mirus, kitas ir toliau myli, tada šio paskutiniojo meilės mirtis teateina į jį tik lėtais žingsniais, lydima įvairiopų kančių agonijos. Buvusios meilės išgyvenimai ir prisiminimai ilgesnį laiką banguoja jo sąmonėje, ardydami jo nervus ir sveikatą. Kiekvienam grožiui vystant, graudu ir liūdna, o juk tikra abipusė meilė — tai gražiausia, kas yra žemės gamtinėje santvarkoje.

Žmogus gyvenimo gale dažniausiai "pasilieka tuščiomis rankomis ir šalančia širdimi" (H. Hesse). Bet nereikia nei gyvenimo galo, nes tą visą nejaukios vienatvės dar sutirštintą nuotaiką jis jau pajunta, mirus jo mylimo žmogaus meilei jam. Kažin ar yra kitas kuris išgyvenimas, kuris būtų artimesnis gyvenimo pabaigai, kaip šitokia meilės mirtis?! Juk neturį religinio, kančias įprasminančio tikėjimo žmonės, paliesti tokios nelaimės, net pasikėsina prieš savo gyvybę. Jei prie tokios tragiškos ribos jie ir neprieina, tai meilės mirimas nusėda į jų sielų dugną sunkios melancholijos pavidalu. Jų nevienas iš viso nusivilia meile, jos daugiau neieško ir net bijosi. Jie pasilieka viengungiai ir vieniši visą gyvenimą.

Tokia meilės mirtis, ar net jos grėsmė, paliestuosius pripildo sukrėčiančiais jausmais. "Ne taip seniai tos rankos jį glamonėjo. Kaip greitai tas viskas praėjo! Liko tik atsiminimai, taip nereikšmingi, kaip neesančių daiktų šešėlis... Nejudėdama ji sėdėjo, perblokšta tos bedugnės, kuri atsirado tarp jų. Tartum žemės drebėjimui ištikus, staiga atsivėrė plyšiai ir atskyrė juos..." (Mazo de la Roche).

Šitoks meilės mirimo išsauktas dvasinis sukrėtimas, anot rašytojų, verčia paliestuosius padaryti liūdniausias išvadas. Vietoj visai teisingai nepasitikint meilei nepribrendusiais žmonėmis, jie nuvertina pačią meilę. "Jis prisiminė, kaip aistringai jis mylėjo ją ir kaip dabar jis, visiškai abejingas, stovėjo prieš ją. Tas pasikeitimas jį pripildė buku skausmu. Jam atrodė, kad visa kančia, kurią jis dėl jos kentėjo, buvo nereikalinga ir beprasmė" (S. Maugham).

"Niekai yra vienatvės kančios, palyginus su tuo įžvelgimu, kad buvai toks kvailas ir apgavimo nepastebėjai" (E. Hoppe). Pati gi juodžiausia ir beviltiškiausia išvada meilei mirus: "Tai, už ką paprastai žmonės brangiausiai moka, bet kas to mokesčio yra mažiausiai vertas, yra meilė, kuri greitai praeina" (Maxence van der Meersch).

Garsusis prancūzų skulptorius A. Rodin savo kūriniu "Amor fugit" (Meilė bėga) vaizduoja vakarykščius besimylinčius, klaikiai besižvalgančius, šiandien jau svetimus vienas kitam. Jausmo pražydėjimas sustingdė jų širdis ir jų visą buvimą.

Meilės mirtis — ar tik ji nėra apčiuopiamiausias įspėjimas, kad žmogus tik trumpai valandėlei tariasi išeinąs iš vienatvės, o po to jis vėl atsiranda vienatvės tyruose?! Tokiose sunkiose valandose laimingas yra tas tikintysis, kuriam gali įtikinamai suskambėti didžiojo pamokslininko J. B. Lacordaire žodžiai: "Yra tik viena Meilė" ir kuriam griuvusi meilė atveria naujus akiračius Didžiajai Meilei.

O tokiam, kurs tokio gilaus tikėjimo malonės dar neturi, reikėtų įsidėmėti kad ir tuos raminančius žodžius, kuriuos yra pasakęs vienas draugas meile nusivylusiam ir kenčiančiam prancūzų poetui A. Musset: "Norėti kasdieniniame gyvenime ieškoti amžinos ir tobulos meilės yra tas pat,

(nukelta į 345 puslapį)

V E S P E R E S

BALYS AUGINAS

Mėlynais pelenais
Smilks liepsna
Židinėly dienos,
Ir vijokliais lapos
Vienuma — —
O gyvens
Uždarytas narvely širdies
Ilgesys,
Kol patvinusios
Liūtys rudens
Užusems ir užlies
Ir žėruojančią
Rusvą žariją širdies
Užgesys — — —

Balys Auginas — jau nuo 1933 m. kaupiąs eiles, pluoštą po pluošto, periodinėje spaudoje ir savo poezijos rinkiniuose.

L A U D E S

Viešpatie,
Paukščio man įkvėpei sielą,
Dovanojai ir lopšį giesmių,
Kad ir verkiančio debesio gėlą,
Ir lašėjimą saulės versmių
Aš dainuočiau su paukščiais kartu —
Kad širdis nepavirstų grumstu.

Ir sparnų kol nūnai nesuglaudęs,
Aš gyvybės dar ritmą jaučiu —
Giesmėse mano skamba Tau L a u d e s,
Tavo Delne giedosiu paukščiu —
Būsiu nerimo šauksmas genčių — — —

DIEMEDŽIAI MELDŽIASI

Džiūstančia malda
Diemedžiai graudina Dievą —

Ir taria Viešpats:
— Raudokit, debesys,
Pripildyti gailestingumo vandeniu —
Tedūžta į skeveldras
Jūsų indas — — —

Žiburiuojančiais žvynais
Žaibų žalčiai
Drebėdami nušliaužia
Pažliugusiu ir kūkčiojančiu
Horizontu —

Ir diemedžiai klaupiasi vėjuje,
Išdidžius vainikus meta purvynan,
Nulenkę galvas, pamaldžiai
Nusižemina į grumulo dulkes — —

O Jo glostančios Rankos pavėsy,
Saulė surenka ašarų derlių —
Ir apšlakstyti
Sidabriniu Dangaus liūdesiu,

Diemedžiai meldžiasi — — —



METAFORA

RYTAS atsklendžia duris
Besibeldžiančiai dienai
Ir nakties raktą numeta
Šviesėjančion upėn:

Upė nuplukdo
Dainuojančius sielius,
Saulėtos valtys
Palieka šešėlius —
Burių pėdsakus
Pavagia vėjai — —

Žydinčios upės pakrante
(Nuskendusios dienos ieškodamas)
Vaikšto verkiantis vakaras —
Jis randa dugno drumzlėse
Įgrimzdusią delčią —
Nakties sidabrinį raktą — — —

SAMANA

SAMANA, tartum žmogus, gimsta
Ant nukirsto kilties kelmo,
Didingoj medžių kolonadoj —
Ištikima miško ošimui — —

Lyg žalias švyturio sargas,
Ji moja aksominiais delnais
Mėnesienos patvinusiam okeane,
Šviesdama
Apsemtiems medžių burlaiviams,

Ir apkabinus plakančią šaknį —
Gyvybės didingąjį inkarą —
(Tikėdama jos gajumu) —
Ji grimsta medžio širdies glūdumon — —

Agi, žmogus — tarytum samana.

(Yra ir svajojančių samanų,
Skausmingai rymančių
Ant mirusio akmens — — —)

TOLSTĄ LAIVAI

Mes esame laivai
Blandžioj kelionėj —
Palikę uostą,
Žydinčius krantus
Ir molą — —
Kiekvienas plukdom
Inkarą vilties
Namolei,
Ir viens nuo kito
Tolam - tolam - tolam — — —

ŠAKOS VĖJUJE

Kaip liaunos, grakščios šokėjos,
Naktį lietingą šokate vėjuje —
Į dangų rankas lanksčias iškėlę —

Linguojate pagal lietaus lašų
Tamburinio kerėjantį ritmą
Monotoniškai liūdną —

Ir lankstotės šėlstantiems vėjams —
Tiems pavyduoliams meilužiams,
Čaižantiems žolę ir debesis
Pavydo botagais švilpiančiais —

Jūs šokate ekstazėj paskendę —
Nepailstančios lieknos šokėjos —
Plevėsuoja plaukai žalieji,
Išsidraikę rasotoj brėkšmėj — — —

BALYS AUGINAS



ŠIŲ DIENŲ JAUNIMO IEŠKOJIMAI... IR KRISTUS

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongrese liepos 2 d. simpoziume buvo svarstoma tema "Kristus ir šių laikų jaunimo ieškojimai". To simpoziumo moderatoriui dr. Arūnui Liulevičiui padarius trumpą įvadą, čia ta pačia tema pasisako du to simpoziumo dalyviai: Zuzana Vanagaitė iš Argentinos ir Jonas Šulcas iš Italijos. Zuzana yra Argentinos Lietuvių Spaudos ir Organizacijų Tarybos sekretorė, lituanistinės mokyklos ir argentiniečių vyskupijos katekistų paruošiamųjų kursų mokytoja; Jonas Šulcas yra salezietis studentas, besiruošiąs tapti kunigu.

Šiais pasisakymais norime pažvelgti į šių dienų jaunimo ieškojimus ir jų ryšį su gyvuoju Kristaus žodžiu. Jaunuolis pasaulyje mato žmogaus žmogui daromas neteisybes, mato žmogų alkaną ir vargstantį. Jaunuolį sukrečia baisūs kontrastai: visame pasaulyje kalbama apie laisvę, o tačiau ištisi kraštai pavergiami; daug prakalbų sakoma apie taiką, o tačiau visos valstybės įtemptai ruošiasi karui. Jaunuolis trokšte trokšta atiduoti savo jėgas, kad pasaulis taptų tokiu, kuriame žmogui gera gyventi, nes jaunuolis tiki, kad yra įmanomas pasaulis, kuriame žmogus žmogui būtų broliu, kuriame nebūtų pralobusių ir neturtingų tautų, kuriame būtų įmanoma pastovi taika.

Bandysime suprasti, kokį ryšį turi Kristaus žodžiai su šiais jauno žmogaus ieškojimais. Kristus, kuris savo mokiniams dažnai kalbėjo apie kiekvieno žmogaus vertę patiės Dievo akyse, kuris kvietė savo mokinius tapti tarnais — Kristus kalba ir šių dienų jaunuoliui. Jis kalba ne tik Naujojo Testamento puslapiuose, bet taip pat ir per savo mokinių bendruomenę — šių dienų Bažnyčią. Ir čia mes turime savęs klausti — kiek progų tikinčiųjų bendruomenė duoda jaunuoliui tarnauti? Kiek kartų ji kviečia jaunuolį ieškoti geresnio pasaulio?

Arūnas Liulevičius

Jaunas žmogus atsistoja prieš mįslę: kodėl protingi žmonės taip neprotingai elgiasi.

Jaunas žmogus mato neteisybes pasaulyje. Tai natūralu, nes jaunas žmogus yra idealistas, ir ieško idealų, ir jų pasigenda šiais laikais, nes mato tiek daug neteisybės: toks skirtumas tarp klasių, turtingų ir vargšų, tarp rasių, tarp tautų, tarp kartų; ir kyla visai natūralus klausimas: Kodėl tokia nelygybė ir neteisybė? Jaunas žmogus atsistoja prieš mįslę: kodėl protingi žmonės taip neprotingai elgiasi. Kodėl lenktyniaujama užkariauti erdves ir kodėl du trečdaliai žmonijos gyvena pusbadžiu?! Ar ne geriau būtų pirma sutvarkyti žmonijos problemas žemėje, o tik paskui svajoti apie mėnulį?!

Todėl jauno žmogaus dvasia sukyla prieš šią neteisybę, kaip anuomet sukilo Vengrijos jaunimas prieš tironiją ir verčiau mirė kovos lauke, negu nusileido prieš tironus, pavergėjus. Tos pačios minties vedami, viso pasaulio lietuvių jaunimas subruzdo rinkti parašus Tėvynei išlaisvinti.

Socialiniame gyvenime jaunas žmogus irgi ieško naujų kelių, yra nepatenkintas senomis formomis, senomis tradicijomis ir sveikina naujus dalykus, kaip naują ir modernią muziką, meną, nes jaunas žmogus yra amžinas ieškotojas naujumų ir pakeitimų. Todėl jaunimas seka su įdomumu ir Bažnyčios Suvažiavimo nutarimus ir naujumus, jam patinka modernūs kunigai, kurie skelbia daugiau apie meilę, žmonių lygybę ir smerkia visa, kas atsiduoda senumu, atsilikimu.

2. Gal dar didesnis smūgis jaunam žmogui yra vyresniosios kartos cinizmas ir sustingimas. Jaunimas negali suprasti, kaip subrendę žmonės gali būti tokie abejingi teisingumo ir kitoms problemoms, kurios šaukte šaukiasi sprendimo! Tas gaudymas pinigų, lankstymasis prieš aukso verši, prieš patogumus ir kitokius dievaičius! Kaip galima pakęsti XX-ame amžiuje vergiją, tautų naikinimą ir rasių persekiojimą? Todėl jaunas žmogus lenks galvą prieš tokius vyrus, kaip Joną XXIII, John Kennedy, kurie išdrįso pasakyti pasauliui teisybę ir kurie dėl teisybės mirė. Pas mus Argentinoje šie abu vyrai yra jaunimo labai gerbiami.

Laimė, kad XX-jame amžiuje turime tokių pavyzdžių, kurie jaunimą patraukia, bet labai liūdna, kad didelė masė žmonių yra nejautri, indiferentiška ir abejinga viskam, bijo pasakyti tiesos žodį, bijo apginti kitų teises. Ar jaunimui reikia dėl to nuleisti rankas?! Ar reikia su pesimistais kartu giedoti: "Viskas pasilieka, kaip buvo, kam čia kovoti, vistiek mes nieko nepakeisime, viskas smunka žemyn!"

3. O vis dėlto jauno žmogaus sieloje kyla nenumaldomas troškimas siekti geresnio pasaulio, gražesnės ateities. Juk jaunam žmogui yra prigimta ieškoti geresnio pasaulio. Pavyzdžiu tebūna šv. Augustinas, kuris, ieškodamas laimės, išbraidžiojo šios žemės purvus, perėjo filosofų mokyklas ir pagaliau sustojo prie Evangelijos, kuri jam atvėrė akis ir padarė jį nauju žmogumi. Net komunistiniame pasaulyje jaunimas ieško idealų. Jam buvo sakoma, kad ateis geresni laikai, kai susikurs rojus žemėje, bet praėjo jau 50 metų, o rojaus vis nesimato, todėl jaunimas veržiasi ieškoti tikros tiesos, jis gaudo žinias iš užsienio, seka naujas madas, pats nesuprasdamas, ar jos geros; svarbu, kad tik naujos ir nekomunistinės. Viso pasaulio jaunimas ieško tiesos universitetuose, ieško šviesos knygose ir svajoja apie geresnį rytojų, kur nebūtų rasių ir luomų kovų, kur būtų daugiau teisingumo ir meilės. Ar tos iliuzijos turi pagrindo, ar jos yra pagrįstos, ar verta jomis užsiimti ir dėl jų sau sukti galvą?!

4. Kas gali tarti autoritetingą žodį, kas gali parodyti kelią į naują rytojų, į geresnę ateitį?! Gal paskutinių madų žurnalai, gal modernūs mintytojai, mokslininkai, o gal reikia patiems ieškoti naujų kelių, atrasti naują žemę?! Ar iš viso yra koks autoritetas, kuris galėtų pasakyti, kad jis neklysta?! Netikinčiam jaunuoliui tokio autoriteto nėra, bet tikinčiam jis yra toks aiškus ir stiprus, tai KRISTUS — Dievas - Žmogus, kurs pasakė: "Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas". Bet Kristus kalbėjo minioms prieš du tūkstančius metų Palestinoje. Ar jis gali išdrįsti prabilti XX-ojo amžiaus žmogui. "Aš esu kelias, gyvenimas ir tiesa"?! Bet jis nepasikeitė, todėl pasiliko visiems amžiams kelias ir gyvenimas.

Jeigu šiandien Kristus ateitų į mūsų didmiesčius ir apeitų krautuvių langines, priemiesčių lūšnas, puošnias sales ir meno parodas, ką jis pasakytų?! Jeigu jis atsirastų mūsų tarpe, ką jis mums pasakytų?! Ar jis pasmerktų, ar jis palaimintų, ar jis sudaužytų modernius stabus; pinigų mainymo būdas?! Ar jis, užlipęs ant kalno, verktų, kaip verkė dėl Jeruzalės miesto, matydamas jos nuodėmes?! Sunku pasakyti, kaip jis pasielgtų, bet viena yra tikra, kad jis pasakytų: paimkite mano **Evangeliją** ir ją **studijuokite**, išstudijavę, įgyvendinkite, nenusiminkite, jaunime, tu mažasis būry, tau yra patikėta ateitis, nes aš esu su tavimi per visas dienas! Taigi su mūsų jaunystės troškimais pasiliktų Kristus, nežiūrint, kad žmonių minios praeitų abejingos ir šaipytųsi iš mūsų **idealų!** Taigi svarbu yra, ką sako Kristus, ką jis kalba per Evangeliją!

5. Nenusiminkime, mes, jaunuoliai, nesame vieni, už mūstovi didelė bendruomenė, ne vien Pasaulio Lietuvių Bendruomenė. Už mūsų pečių stovi daug didesnė Bendruomenė — Bažnyčia su savo dviejų tūkstančių metų patirtim, su savo kankiniais, savo idealistais — didvyriais, šventaisiais. Bet kur tie idealistai, kur tie šventieji?! Mes matome dažnai tiktai patogiai gyvenančius krikščionis, kurie automobiliais atvyksta į bažnyčią pasirodyti, kieno automobilis gražesnis, kas geriau apsirengęs?! Ar tokie tikintieji gali duoti mums pavyzdį?! Bet atsiminkime, kad Bažnyčia susideda iš žmonių, kurie yra pilni silpnybių. Tačiau yra ir didvyrių mūsų dienose, yra idealistų! Štai mūsų tėvai pasakoja apie partizanų kovas, apie jų didvyrišką mirti už tėvynę. Tik gaila, kad didvyriai tik po mirties yra matomi ir pažistami; kol jie gyveno, jų niekas nematė. Bet toks jau yra gyvenimas. Kristus paliko savo Bažnyčią žmonių rankose ir jais pasitikėjo, jis pasitikėjo 12 žvejų ir ant jų pastatė savo Bažnyčią, kuri per du tūkstančius metų išliko gyva, o šiandien vėl pasirodė prieš pasaulį savo atsinaujinimu. Taigi Bažnyčia gali mums duoti daug ko. Per mažai pažįstame jos mintis ir direktyvas. Per paskutinį Bažnyčios Suvažiavimą buvo kalbama apie pasauliečių atsakomybę Bažnyčioje. O kas turi būti at-

sakingi, jeigu ne mes patys, jaunoji karta, pažinti jos mintis ir direktyvas?

Jaunimo ateitis priklausys nuo to, kiek jis prisidės Bažnyčios nutarimams įgyvendinti. Bažnyčia šiandien plačiai mums atidaro vartus į savo šventovę, net kviečia aktyviai joje dalyvauti, ne vien liturgijoje, bet ir apaštalavimo darbe, nes jaunos jėgos visur reikalingos. Mes, Pietų Amerikos jaunimas, jau subruzdome po lietuviška vėliava, bet dar nesame tiek stiprūs vieni eiti tikru keliu, todėl prašome pagalbos iš jūsų Š. Amerikoj. Mums reikalinga yra dvasinė pagalba, reikia pasikeisti mintimis, reikia pasikeisti žmonėmis, reikia apsilankyti vieni pas kitus.

Zuzana Vanagaitė

Čia norėčiau užsiminti apie paties jaunimo pažiūras į religiją, taip kaip man asmeniškai teko iš daugelio išgirsti...

Jaunimo Kongrese religiniame simpoziume tarp kitų iškilo ir šitas klausimas: Ar katalikų religija dabartiniu metu prisistato aktualia forma? Gerai, kad jau pati problema keliama, atskiriant religijoje formą nuo jos esmės. Forma žmogaus gyvenime turi labai gilią itaką, tačiau jos nereikia maišyti su esminiu turiniu.

Taip ir katalikų religija pristatoma įvairiomis išorinėmis formomis, kurios keičiasi pagal įvairius kraštus, bet jos esmė visad lieka ta pati. Kame gi religijos esmė? Į šitą klausimą buvo įvairiai atsakyta pagal skirtingus asmenų požiūrius.

Bendrai pripažįstama, kad aplinka daugiau ar mažiau gali psichologiškai pavergti asmenį. Jeigu žmonės aplinkoj lengvabūdiškai reaguoja į esminio gyvenimo realybes, tai ir asmuo, laikui bėgant, įpranta su jomis pasielgti lengvabūdiškai. To pasekmės yra tragiškos. Viena iš tų pasekmių yra formos su esme sumaišymas. Tada religija nebelaikoma asmeniniu visas gyvenimo sritis paliečiančiu santykiavimu su Dievu — ji nustumiama į antraeilę vietą.

Čia norėčiau užsiminti apie paties jaunimo pažiūras į religiją, taip kaip man asmeniškai teko iš daugelio išgirsti Dainavos prieškongresinės stovyklos metu (aiškumo dėliai čia pažymiu, kad pastabos lietė vien Katalikų Bažnyčią). Buvo pasakyta: 1) kad Bažnyčioje yra praktikuojamos apeigos, kurios daugumoje atsilikusios, nesuprantamos moderniam žmogui ir todėl neaktualios; 2) jeigu religija tikrai tokia dieviška, kaip patys katalikai tvirtina, tai tuomet joje turėtų būti mažiau išorinių apeigų; ji turėtų būti labiau vidinė ar net visai apsieiti be tų visų ceremonijų.

Prieš atsakant, reikia susitarti. Kas netiki į Dievo santykiavimą su žmogumi, tai tokiam Evangelijos žodžiai ir faktai neturės jokios reikšmės. Gi tikinčiam istoriškai pagrįsti Evangelijos žodžiai ir faktai turi didelės reikšmės, nes jie remiasi Dievo autoritetu.

Į tai galima atsakyti, kad žmogus susideda iš dvasios ir kūno; taip ir Bažnyčia, Dievo ir žmonių bendruomenė, yra sudaryta iš dviejų elementų, dieviškojo - dvasinio ir žmogiškojo. Dievas palieka žmogų laisvą ir leidžia, kad ir Bažnyčia, dalinai žmonėms pavesta, neesminiuose dalykuose patirtų žmogaus prigimties netobulumus. Kaip ir politikoje, ekonomijoje ir kitur užtinkame dar tiek daug atliktinų uždavinių ir netobulumų, taip ir Bažnyčioje, kuri irgi keliauja kartu su visos žmonijos istorija ir tik palaipsniui pasiekia pažangesnę santvarką.

Atrodo, kad daugelis jaunimo nedrįsta viešai pasireikšti pilnais katalikais ir dalyvauti visose Bažnyčios apeigose, kadangi mato tik išorinę, žmogaus sukurtą realybę ir neįžvelgia, kad pats Dievas nori panaudoti šias kuklias, materialines priemones ir kaip tik per jas leidžia žmogui prie jo prisiartinti. Tai įrodo paties Kristaus pavyzdys savo žemiškame gyvenime. Tiesa, Kristus labai pabrėžė, kad visų pirma reikia Dievą dvasia garbinti, bet tuo pačiu metu jis neatmetė išorinių apeigų; priešingai, pats asmeniškai rūpinosi, kad šventykla būtų pagarboje laikoma ir tetarnautų Dievui pagarbinti.

Ir normalus žmogus įžvelgia tai, kad mes, žmonės, esame priklausomi, nesame vien dvasios, bet turime naudoti materialines priemones (tarp jų ir išorines apeigas), kad galėtume prisiartinti prie dvasinės tikrovės. Galima dar pridurti tiems, kurie taip labai norėtų viską sudvasinti religijoje, kad ir visose kitose gyvenimo srityse labai apsčiai pasinaudojame materialinėmis priemonėmis, pav.: moksle, darbe, pasilinksminimuose... Tad kodėl tik religija turėtų būti vien tik "dvasinė"?

Vispusiškas religijos supratimas padės nugalėti visas antipatijas, kurios lengvai gali kilti, matant Bažnyčioje žmogaus netobulumus. Dieviškosios realybės religija suteiks pilną, autentišką gyvenimą ir džiaugsmą. Laimingas tas žmogus, kuris pažįsta savo gyvenimo tikslą ir sugeba vartoti tas priemones, kurios veda į tą tikslą.

Jonas Šulcas



AR VAIKAI YRA TĖVŲ PROBLEMA, AR TĖVAI VAIKŲ?

BIRUTĖ MAŽEIKIENĖ

Tiek mokytojai, tiek jaunimo organizacijų darbuotojai, tiek kiti, kurie susiduria ir turi reikalų su jaunimu, pasakys, kad nėra jokių ypatingų jaunimo problemų. Yra tik tėvų problema.

Štai, motina ir tėvas dirba ir visą savo energiją bei laiką atiduoda "geresnio" gyvenimo kūrimui. Vaikas turi viską: ir patogius namus, ir paskutinės mados drabužius, ir pramogas, ir vis dėlto jis lieka vienišas. Jis nepritampa nei prie tėvų, nei prie draugų, nei prie lietuviškų organizacijų. Jo visa gyvenimo filosofija suformuota televizijos ir reklamų; jokio idealizmo, pasiaukojimo, visuomeniškumo pavyzdžių jis iš savo tėvų nemato. Nemoka jis, aišku, nei lietuviškai, nes tai nenaudinga ir nepelninga. Pamėgina jis įsijungti į organizacijas, bet čia jam viskas svetima. Čia nėra daug "fun". Čia yra darbas, ryžtas siekti abstrakčių vertybių, kas jam svetima ir negirdėta.

Kita grupė tėvų supranta, kad vien pinigų neužtenka, reikia duot vaikui be mokslo žinių ir kultūros, meno supratimo ir pajautimo, kad jis būtų pilnesnis žmogus. Bet dažnai šių dalykų siekiama ne dėl jų pačių, bet dėl gyvenimo padėties. Kaip dažnai tenka girdėti: "Aš to neturėjau, negalėjau pasiekt, bet mano vaikai turės ir pasieks". Kaip daug mamyčių tuos vargšus vaikus moko ir muzikos, ir baleto, ir čiuožimo, ir plaukimo, ir sporto ne todėl, kad vaikas turi tam gabumų, pamėgimų ar malonumų, bet tam, kad galėtų prieš kitus ir mama, ir vaikas pasididžiuoti. Kaip tas vargšas vaikas apkrautas ir kiek daug iš jo reikalaujama! Neužtenka, kad jis mokytųsi muzikos dėl malonumo ir tiek, kiek jis sugeba, bet reikia jo mokėjimą palyginti su kitais vaikais ir versti neatsilikti. Neužtenka, kad jis pačiuožia ant ledo dėl malonumo, reikia jam imti reguliarias pamokas ir taip jį spausti, kad jis pasidarytų žvaigždė ir patektų į laikraščius. Dabar susirinkę vaikai gatvėj nepamėto ir nepaspardo futbolo. Jie turi priklausyti reguliarioms komandoms, kurių tikslas laimėti bet kokiom priemonėm. O kur dar mokslas! Čia irgi vaikas turi būti pirmasis. Dažnai tėvai atsisako organizacijų, bet kokių pramogų vaikams, kad tik tas visą laiką pašvęstų prie knygų ir atsineštų aukščiausius pažymius. Niekas negin-čija gerų pažymių reikšmės dabartinėj sistemoj, nors, ačiū Dievui, vis daugiau pasigirsta balsų už panaikinimą pažymių ir jų knygelių, bet reikia atsiminti, kad gabiausi, garsiausi žmonės niekad nebuvo geri mokiniai. Neseniai vienas rašytojas rašė: "Visi aukščiausiais pažymiais baigę mano bendraklasiai yra arba įstaigų darbininkai, arba senmergės. Mokslininkai, rašytojai ir išskirtinų gabumų žmonės niekad nebuvo mokytojų numylėtiniai". Čia yra daug tiesos. Gamta nesudeda į žmogų visų gabumų. Juo jis gabesnis vienam dalykui, juo negabesnis kitam. Tik be jokių ypatingų gabumų, bet labai darbštūs žmonės gali pasiekti aukščiausius pažymius. Gi dažniausiai turįs pvz. literatūrinių sugebėjimų vaikas yra negabus matematikoj, ir atvirkščiai, gabus matematikas negabus kalboms ir pan. Todėl nesistengti lavinti ir skatinti vaiko toj srity, kur jis rodo gabumų, o versti jį per jėgą būti ir geru virėju, ir sportininku, ir matematiku, gali priversti tik prie visiško vaiko pasipriešinimo, visiško praradimo entuziazmo moksle. Dar blogiau, kai tėvai apsprendžia jaunuolio profesiją ne pagal jo gabumus ir palinkimus, bet pagal savo įsitikinimus. Pvz. lietuviai žino tik dvi inteligentų profesijas: daktarus ir inžinierius. Kitokių daugumas tėvų nežino ir nepripažįsta. O šiais laikais koks pasirinkimas! Bet tėvai vaiką stumia būti daktaru ar inžinierium, nes jie apie naujus socialinius, psichoterapinius, bibliotekinius mokslus nė negirdėjo. Paskui vaikas neparodo noro mokslui, neišlaiko egzaminų, ir rezultate — abipusė širdgėla, kaltinimai.

Vaikas negimsta balta lenta.



OBUOLIUKAI

ELONA VAIŠNIENĖ

Mamyt! Žiūrėk!
Aš jau iki dangaus!
Ir už tave didesnis.
Ir už tėtę!
Aš pats didžiausias! — —

Krykštė obuoliukas,
ir jo pilni skruosteliai
saulėje žibėjo
didžiai obelies laimei.

Jis gimsta su savitais paveldėtais sugebėjimais ir savitu charakteriu. Taip kaip iš aguonos grūdo neišauginsi rožės, ką bedarytum, taip ir iš vaiko negali reikalauti, kad jis eitų prieš savo prigimtį. Tu gali jam tik parodyti kelią, įdiegti tiesos, doros, etikos principus, bet pasirinktu keliu turi jis pats eiti savarankiškai.

Toks didelis spaudimas visur dalyvauti ir visur rungtyniauti, stengtis būti pirmuoju tiek moksle, tiek sporte, tiek čiuožime, muzikoj ar kitur, vaiką vargina ne tik fiziniai, bet ir dvasiniai. Nenuostabu, kad jaunų žmonių tarpe vis daugiau ir daugiau atsiranda neurotikų. Vieni, tam spaudimui priešindamiesi, visai pabėga iš namu, kiti pasidaro apatiški, nes mato, kad beprasmiška, neimanoma visų į juos sudėtų tėvų užmačių patenkinti.

Laimingiausia grupė vaikų yra tų tėvų, kurie traktuoja jaunuolį kaip savarankišką individą ir respektuoja jo pamėgimus, diskutuoja su juo jo besiformuojančią filosofiją, o ne užkerta kiekvieną jo minti ar sakini žodžiais: "Kai aš mažas buvau"... Kai tu buvai mažas, buvo tavo gyvenimas. Dabar tavo vaikas gyvena savo gyvenimą. Tarp tavo ir jo išviršinio gyvenimo dažniausiai nėra nieko bendro. Nebegyveni pagaliau nei tu pats to gyvenimo, kurį gyvenai mažas. Tad čia nėra jokių argumentų. Neužmiršk, kad vaikas nėra ir negali būti tavo kopija. Jis yra sau žmogus.

Bet čia vėl daugelis tėvų nuklysta į šunkelius, manydami, kad, jei išviršinis ekonominis, socialinis gyvenimas pasikeitė savo formomis, tai jau pasikeitė absoliučiai viskas, ir šių dienų jaunimui nebegalioja jokios "pasenusios" moralinės ar etinės normos. Jis gali daryti viską, ką daro masė ir ką diktuoja komercinės reklamos. Tėvas ar motina gali būti tikrai "old fashioned", kai jie neseka naujų mokslų, naujų menų, naujų idėjų, bet moralinės ir etinės normos nėra ir negali būti pasenusios. Čia tėvai turi atsistoti visiškai nedvejojančioj, visiškai griežtoj pozicijoj.

Daugelis nepritaria jaunuolių girtuokliavimui, bet... ką padarysi, daugumas geria, daugumas rūko. Žinoma, daugumas daro dar blogiau. Bet ar toks tėvas ar motina, kuris nedrįsta ar nenori pasakyti, kad gerti ir rūkyti netinka ir yra žalinga tiek dvasiniai, tiek fiziniai, įstengs pasakyti, kad paleistuvauti taip pat yra negerai? Ar paklausys jo jaunuolis šioj srity, jei visuose kituose dalykuose tėvai žiūrėjo pro pirštus ir leido jam savivaliauti? Nei vienas iš tėvų netiki, kad palaidumas, koks dabar propaguojamas taip vadinamoj "sekso" srity, yra geras. Ne vien iš krikščioniškos, religinės pusės, bet ir iš praktiškos, žinant, kiek mergaičių tai priveda prie jaunystės ir viso gyvenimo visiško sužalojimo, vertybių iškraipymo ir pan., kiekvienam aišku, net ir nemoralistui, kad naudos iš to nėra jokios, tik begalės žalos. Bet ar yra daug pajėgių tėvų tam pasipriešinti? Daugelis galvoja, kad atiduosi vaiką į katalikišką gimnaziją, ten paaiškins, kas nuodėmė, ko negalima daryti, ir jau savaime vaikas viskam atsispirs. Taip, tai gali padėti atsispirti, bet neturės jokios reikšmės be tėvų pagalbos. Jei iki 17 metų tėvai leido jaunuolei viską: dažyti plaukus, teplioti akis, rūkyti, bėgioti į pasimatymus ar šokius be jokios kontrolės, žodžiu, daryti viską, ką "visi daro", ir dabar staiga pasakys, kad to negalima ar negražu daryti nors ir "visi daro", kokie bus iš to rezultatai? Ar nuostabu, kad kai tokia jaunuolė pasako: "aš noriu tekėt", ar dar blogiau: "man jau reikia tekėt", tėvai yra bejėgiai, ir jų žodis ar patarimas nieko nereiškia? Ir kaip jie stebisi, kad vaikai jų neklauso! "Buvom tokie geri, viską leidom, viską davėm vaikeliui, dirbom, nieko negailėjom, ir štai, išeina iš namų, palieka, neklauso patarimo"...

Kai tėvai vaikui nuo pat mažens įdiegia griežtas moralines normas, patys jų laikosi, nenusileidžia populiarumo reikalavimams ir išmoko vai-



JEI ESI ŠEŠIOLIKOS METŲ . . .

GINTARĖ IVAŠKIENĖ

Jei esi šešiolikos metų amerikiečių vidurinės mokyklos mokinys, tai $\frac{1}{3}$ visų tavo draugų vairuoja mašinas; $\frac{1}{3}$ rūko, ir $\frac{1}{2}$ vartoja alkoholinius gėrimus! Visa tai yra nustatyta statistikos būdu. Šią informaciją pateikia mergaitėms skirtas žurnalas "IN".

Tačiau tu esi to paties amžiaus lietuvis jaunuolis, ir bent pusė tavo draugų lietuviai. Tokiu atveju gali kiek sumažinti anas statistikas, kai taikysi jas savo draugams.

Taigi, jei tėvai tau neleidžia vairuoti, rūkyti, ar gerti, nesakyk jiems: "Bet mano visi draugai taip daro!". Tai bus netiesa.

Bet jei per kokią nelaimę esi pakliuvęs tokion draugijon, kuri tikrai šimtu procentų rūko, geria, automobiliais važinėja ir dar daugiau išdarinėja, — spruk iš jos kuo greičiausiai ir ieškok kitų draugų. Pirma — esi patekęs pavojingon grupėn, kuri tau gresia fiziniu ir moraliniu pavojumi. Antra — kaip baisiai neįdomu priklausyti būriui, kur visi vienodai galvoja, viską vienodai gali ir viską vienodai daro.

* * *

Tu labai nepatenkintas, net įsižeidi, jei tėvai nustato draugą savarankiškai galvoti ir nesivadovauti šūkiu "visi taip daro" ir kurie patys savo pavyzdžiu sugeba parodyti tvirtą nusistatymą, o ne sako: "Vaikeli, tu nerūkyk, tau nesveika, bet aš pripratęs, man galima; tu negerk, bet man kas šeštadienį reikia pabaliavot", tie ir vaikams suaugus retai kada turi didelių problemų.

Jaunuolis taip pat bręsta, vis labiau plėsdamas savo pasaulėžiūrinį akiratį, įsijungdamas į visuomeninius įsipareigojimus, domėdamasis ir aktyviai diskutuodamas pasaulio ir atskirų tautų, mūsų atveju ypatingai lietuvių tautos, problemas.

Ten, kur tėvai susirūpinę tik savo privačiu materialiniu gyvenimu, uždaro duris ir jaunuolio interesams plėstis gera linkme. Jei tėvas ir motina ne tik domisi, bet ir aktyviai dalyvauja visuomeninėj, socialinėj ar kultūrinėj veikloj, jei šeimoj diskutuojamos tautinės, rasinės ir socialinės problemos, vaikas neišaugs bedvasis nusikaltėlis, bet nukreips savo energiją naudingais keliais.

Kaip daug žmonių savo neveiklumą ir apsnūdimą teisina visokiais, ypač lietuviškų institucijų, kaltinimais! Kiek daug tėvų yra perdavę savo vaikams tą mitą, kad lietuviai nesugyvenami, vaidijasi, nesąžiningi ar pan.! Jei tokių dalykų yra, tai jie charakteringi ne tik lietuviams, bet visiems žmonėms. Tobulų žmonių nėra, ir ten, kur jų susirenka daugiau su skirtingomis mintimis, skirtingais įsitikinimais, su žmogiškom ambicijom, visuomet yra ir bus nesklandumų. Bet amžinais išmetinėjimais ir vaikų nustatymu prieš lietuviškas institucijas nieko nelaimėsi. Jei kur negerai, ateik pats padėti, pagerinti. Tik šviesaus optimizmo, idealistinio nusistatymo ir ant tvirtų moralinių pagrindų atsistoję tėvai gali tikėtis bent dalį tų pačių vertybių perduoti ir savo vaikams. ¶¶¶

dimo laiką, tai yra valandą, kada vakare turi namo grįžti. Tau atrodo, kad tai prieštaravimas laisvės principui. Jautiesi skriaudžiamas. Tavo argumentas: "Jei tikrai norėčiau ką nors blogo padaryti, sugebėčiau tai atlikti ir prieš 10 val. vakaro". Gryna tiesa. Amerikoje yra 720,000 tokių jaunuoliu, kurie sugeba ką nors blogo padaryti ir dienos šviesoje.

Ne apie tai eina kalba. Tėvai rūpinasi tavo vėlyvu buvojimu todėl, kad žino, jog nakti bėdon ikliūva kaip tik tie, kurie mažiausiai to norėjo.

Taigi, nežiūrėk į draudimo laiką kaip į suvaržymą, kaip į nepasitikėjimą tavo taurumu. Bent syki žvilgtelk ir iš kitos pusės. Pamatysi, kaip ta griežtai nustatyta valanda gali tau padėti, ar net tave išgelbėti.

Sakykime, esi patekęs neįdomion, o gal ir pavojingon kompanijon. Tau bus labai lengva iš jos laiku pasitraukti, jei tik pasakysi: "Labai gaila, bet 10 val. turiu būti namie!" Pasigailės jie tavęs ir išleis. Ne viena mergaitė širdyje dėkojo tėvams už griežtai nustatytą grįžimo laiką. Ypač tada, kai nebūdavo kaip kitaip išsivaduoti nuo įkyraus vaikino.

Juo vėlesnis draudimo laikas, tuo daugiau progų jį pavojingai praleisti. Jei kinas baigiasi 9:15, o turi leidimą negrįžti iki 10:30, tai ir negrįžti namo tuoj pat. Likusį laiką praleidi su draugais, dažnai jį pravažinėdamas automobiliu. Ir kuo vėliau važinėsi, tuo labiau bus nuvargęs tavo jaunas draugas — šoferis. Bus didesnė galimybė nelaimei įvykti. O kai ir tu pats būsi nuvargęs, mieguistas, sunkiau bus atsispirti draugų blogiems patarimams ar net kėslams.

Yra dar viena labai svarbi priežastis, kodėl reikalinga nustatyti draudimo laiką. Tai tavo sveikata. Kai organizmas vis pasišokėdamas auga ir vystosi, yra būtina nepervargti. O vėlyvos valandos labai atsiliepia sveikatai, mokslui ir nuotaikai.

Chroniškai nuvargę žmonės mažiau atsparūs ligoms, blogiau mokosi ir tampa blogesniais draugais. Jie būna irzlūs, priekabūs ir pikti.

Ir patys jaunuoliai daugumoje sutinka, kad reikalingas draudimo laikas. Tie, kurie tam pritaria, yra kaip tik patys veikliausi organizacijose ir populiariausi draugų tarpe.

Jei ir šias eilutes perskaitęs jausi, kad esi per daug tėvų varžomas, pakalbink juos gražiai, prašydamas, kad draudimo laiką nustatytų, atsižvelgdami į kiekvieną progą atskirai, pvz. pagal tai, su kokiais žmonėmis būsi, kiek kultūringa pati išvyka ir ką turėsi veikti ateinančią dieną.

* * *

"Argi niekas mums nebepasitiki?" — beviltiškai klausi tėvu, kai neleidžia tau pasivažinėti vakare su draugu, draugė ar draugais. Bet pirma paklausk ir nuoširdžiai pats sau atsakyk: "O kiek aš galiu savimi pačiu pasitikėti?"

Sakykim, nutari, kad savo elgesiu gali 100% pasitikėti. Atmink, jog važiuodamas draugo automobilyje, nebūsi pilnas savęs valdovas. Tas, kuris kontroliuos automobilį, kontroliuos ir tave. Nuo jo priklausys tavo saugumas ir tai, į kokias situacijas tu pateksi.

Gali, pavyzdžiui, įvykti taip. Važinėjate su draugais gražią popietę už miesto. Šoferis nutaria sustoti nekokios reputacijos užkandinėje. Tu pats niekad ten nebūtum kojos kėlęs, bet kur dabar pasidėsi? Su draugais nesimuši, pėsčias irgi neisi namo. Kiti už tave nusprendė, ir jūs atvažiavote.

Arba — nebūtum glamonėjęsis mašinoje. Bet po daugelio valandų betikslio važinėjimo, tu tai padarai, gal vien iš nuobodulio, nes tikrai nėra ko kito veikti.

Gal tai fizikos dėsniai tave veikia. Tačiau ir pats, tur būt, žinai, kad automobilyje, ir dar judančiame, yra daug sunkiau atsispirti pagundai, nei sėdint ant solidaus suoliuko.

* * *

Bet sakysi tada: "Nupirkite man automobili, tai aš kontroliuosiu ji, ir save, ir savo draugus". Tačiau vien pats važinėjimas suėda labai daug laiko, kurį galėtum daug prasmingiau sunaudoti. Kad ir sportuojant, skaitant, mokantis ar miegant.

Kalifornijos mokyklų sistemos statistikai palygino mokinius, kurie savo automobiliais atvažiuoja į mokyklas, su tais, kurie atvyksta pėsčiomis arba autobusais. Tarp tų, kurie patys atvažiuodavo, buvo keturis kartus daugiau nutraukusiųjų mokslą. Du kartus daugiau, praleidinėjančių pamokas. Važinėtojai gaudavo blogesnius pažymius ir nepraeidavo daugiau kursų.

* * *

1963 m. tyrimas parodė, jog 60% apklausinėtų jaunuolių tarp 15 ir 19 metų amžiaus pasisakė gerią alkoholinius gėrimus. Nebuvo nustatyta, kaip dažnai ir kokiais kiekiais.

Kai kuriuose rateliuose gėrimas tikrai yra madoj, tačiau labai ne madoje yra būti sugautam. O tai labai dažnai ir įvyksta. Toks policijos pažymėjimas labai atsiliepia, norint įstoti kolegijon, ieškant darbo ar draugų.

Šiuo metu gimnazijoje tu būsi kaip tik originalus ir pagerbtas, jei negersi alkoholio. Tas galėjimas atsisakyti, tau priduos draugų akyse savarankiškumo. ¶¶¶

TAVO GERIAUSIAS DRAUGAS - VYRAS

MARIE F. C. CARON

Visų pirma aš norėčiau, kad tu nemanytumei, jog vyras niekuomet negali būti moters priešu: jis neįsivaizduoja moters kaipo priešininkės, su kuria reikia būti atsargiam, jei ji nesudaro tam pagrindo. Priešingai, negali būti geresnio ir ištikimesnio draugo moteriai, kaip vyras. Tačiau priklauso nuo moters, ar susidarys sąlygos tokiai draugystei gimti.

Aš gerai žinau, kad kartais yra sunku, ypač jaunai moteriai, kad instinktyviai ji nemėgintų pirmiausiai patikti; tai yra normalus reiškinys, dėl kurio nieko negalima kaltinti ir aš pažįstu labai gražias ir pastovias draugystes, kurios prasidėjo tokiu būdu. Bet tai, ko aš nenorėčiau, kad tu žiūrėtum į vyrus tik iš šito aspekto, kad tu matytum juose tik galimus gerbėjus, kad tu planuotum tarpusavio santykius tik iš sentimentališko taško.

Vyrų atžvilgiu būk nuoširdi ir atvira. Nemėgink su jais žaisti: jei tu laimėsi, jie tavęs norės; jei tu pralaimėsi, jie tavęs neapkęs. Visokiais būdais jie sužinos, kad tavimi negalima pasitikėti, ir, būdama net jų tarpe, tu pasiliksi viena.

Priešingai, įsitikink, kad jie atiduos tau tai, ką jie turi brangiausio — savo asmenybę, jei tu elgsiesi taip, kad jie pasitikėtų tavim, kad jie žinotų, jog šalia jų tu negalvoji vien tik apie tai, ką jie mano apie tave, bet apie tai, kas gali juos interesuoti apart tavęs — ar tai būtų jų darbas, jų draugai, jų pramogos; kad jie suprastų, jog jie gali su tavim apie visa tai kalbėti ir tu negalvosi, kad jie yra indiferentiški tavo atžvilgiu. Aš norėčiau, kad tu jaustumeis daugiau išdidi laimėjusi jų draugystę, negu jų meilę, nes tu negali žinoti, kiek ištikimybės turi savyje žodis "draugystė" vyrų mintyse.

Betgi tuo pačiu momentu tau atsiras sunkus uždavinys išlikti vertai jų pasitikėjimo: laikyk savy tas paslaptis, kurias jie tau išpažins; nesigirk dėl patarimų, kurių jie tavęs paklaus. Niekuomet vyras nedovanoja moteriai jos nesantūrumo ar apkalbėjimo ir nėra didesnio moters priešo kaip vyras, kuri apvylė. Neapvilk jų niekuomet. Gerbk tą tylų susitarimą, po kuriuo tu pasirašei, sutikdama būti jiems lygi.

Atkreipk ypatingą dėmesį į tą pasitikėjimą daugiau, negu į nuomonę moterų, kurios tave supa. Jis tau atvers tiesą. Turėdama jį omeny, tu galėsi pakeisti kai kuriuos savo charakterio bruožus ar elgesio trūkumus, o taip pat iššaukti savo geriausias savybes. Vyras, kuris jaučia moteriai tikrą prisirišimą ir nuoširdžią pagarbą, yra jai tiek atviras, kad viso to reikšmę ji ne visuomet supranta, ir kartais tai jai nepatinka. Klausyk jų kritikos. Suprask, kad dažniausiai ji yra motivuojama vienintelių noru, kurį jie turi — tavim didžiuotis.

Bet tuo pačiu būk visuomet moteriška vyrų atžvilgiu. Juos prajuokina vaikėziškos manieros, bet jie jų nemėgsta.

Nežiūrint kokias pažiūras sukūrė jam gyvenimas, vyre visuomet randasi vaikas, kuris gailisi motinos glėbio. Neapsigauk jo šiurkščia ar nusivylusia išvaizda: vyras niekuomet nereikalauja iš moters nieko kito kaip švelnumo, kurio jis neteko. Būk jam kantri, rami, suprantanti. Kad jie žinotų, kad prie tavęs jie ras poilsį, bet ne naują priežastį kovoti. Kad patys stipriausi suprastų, kad jie gali būti silpni, tau arti esant, nesumenkėdami tavo akyse, ir kad apie tai iš tavęs niekas nesužinos.

Gal būt, tuomet, iš to saugumo pajutimo ir to moralės paramos įsitikinimo vienam iš jų gims kitas jausmas, daug švelnesnis ir stipresnis. Priimk ji be rezervų, jei gali tai laisvai padaryti. Meilė, kuri turi tokį pagrindą, yra viena iš gražiausių formų, kokią tik gali sukurti laimė. Bet jei tu neturi teisės tos meilės priimti į savo gyvenimą — panaudok visas savo jėgas jos vieton išsaugoti tą draugystę, kuri yra gimusi: tu niekuomet to nesigailėsi... *Vertė J. Rudavičienė*

Meilei mirštant

(atkelta iš 334 psl.)

kaip ieškoti rinkoje moterų, lygiai gražių kaip Venera, arba pageidauti, kad lakštingalos čiulbėtų Bethoveno simfonijas". Nėra tad pagrindo iš laikinybės jau čia reikalauti amžinų vertybių: jei mes netobuli, tad kuriuo pagrindu galėtų būti tobula mūsų meilė, ir jei mes patys mirštame, kodėl neturėtų mirti ir mūsų meilė?! Viena tik turėtų rūpėti krikščioniškos ir kilnios širdies žmogui, kad jis pats neprisidėtų prie meilės numarinimo, nes negalima nepagrįstai nužudyti meilės, bent dalinai nenužudant paties žmogaus ir nenusikalstant Didžiajai Meilei. ¶¶¶



BRONZOS BLOKAS

ALFONSAS GRAUSLYS

Dag Hammarskjoldo penkerių metų mirties proga

1961 m. rugsėjo 18 d. slaptingomis aplinkybėmis, lėktuvui prie Kongo-Katangos ribų Rodezijos teritorijoje nukritus, tragiškai žuvo Jungtinių Tautų generalinis sekretorius švedas Dag Hammarskjoldas su savo palydovais.

Gimęs 1905 m. liepos 29 d. Švedijoje senoje švedų aristokratų šeimoje, Hammarskjoldas ėjo eilę svarbių valstybinių ir visuomeninių pareigų savame krašte, kol 1953 m. buvo išrinktas Jungtinių Tautų sekretoriumi. 1957 m. jis perrenkamas toms pačioms pareigoms dar penkeriems metams. To penkmečio nebaigęs žuvo, iš Leopoldvillės aerodromo lėktuvu vykdamas padėti išspręsti Kongo-Katangos krizės.

Dag Hammarskjoldas, kaip politikas - visuomeninkas ir kaip žmogus, buvo didelė asmenybė. Kaip privačiame, taip ir viešame savo gyvenime jis vadovavosi krikščioniška sąžine bei krikščionybės principais. Neliesdami čia klausimo, ar jis krikščioniškai bažnyčiai oficialiai priklausė ir kokie buvo jo ryšiai su ta bažnyčia, tesuminėsime, kad jis buvo giliai religingas, ir todėl religiniai klausimai bei visuomeninė veikla krikščioniško teisingumo dvasioje jam nuolat labai rūpėjo. Tai rodo jo paliktas ir jau atspausdintas gilus ir dvasingas dienoraštis, kuriame jis be kompromiso ir be pataikavimų kalba su savim ir savo Dievu. Tai tartum naujų laikų dvasioje parašyti šv. Augustino pasikalbėjimai su savimi vienatvėje ir Dievo akivaizdoje.

Jau kaip jaunuolis, o vėliau kaip subrendęs vyras ir visuomeninkas, jis buvo kitoks kaip visi, išsiskirdamas savo minties gilumu, susitelkusiu prie esmingiausių gyvenimo klausimų ir savo sąžinės, krikščioniškais principais ir bandymu juos taikyti tiek savam, tiek ir viešam gyvenimui. Būdamas kitoks negu kiti, jis artimų ir pastovių draugysčių neturėjo ir pasiliko nevedęs. Vienintelė moteris, su kuria jis buvo tikrai suartėjęs, buvo jo motina. Kai didžiųjų pareigų vykdytojų daugumas tegyvena įspūdžiais ir dienos aktualijomis, jis gyveno savo dvasios gelmėmis ir į gyvenimo reikalus žiūrėjo pagal amžinuosius principus.

Žmonės nemėgsta prasikišusių asmenybių ir todėl, jų nesuprasdami, juos vertina klaidingai ir net neigiamai, tačiau Dag Hammarskjoldo negalėjo nevertinti net ir jo priešai. Štai vienas jų apie jį šitaip rašė: "Jis man pasirodė kaip reto švarumo žmogus, kaip laisvas nuo prasčiokiškumo ir žemumo. Gyvenimas jo nesutepė. Jis buvo šviesus ir skaistus psichine ir fizine tų žodžių prasme".

Dag Hammarskjoldas labai tiko Jungtinių Tautų generalinio sekretoriaus darbui, nes jis giliai suprato politikovisuomenininko pareigas valstybei ir žmonijai. Tas gi supratimas buvo persunktas krikščionybės principų dvasia. Anot jo, visuomenininkas turi tarnauti ne partijai, ne kuriai grupei ir jos naudai, bet visuomenei ir žmonijai. Visus asmeninius reikalus tam tikslui aukojant, reikia drąsiai ir nepalenkiamai laikytis savo įsitikinimų. Į visus žmones, anot jo, reikia žiūrėti kaip į lygius, kaip į Dievo vaikus, ir atitinkamai elgtis, nes taip moko evangelija.

Hammarskjoldo religingumas reiškėsi viduramžių didžiųjų krikščionybės mistikų studijavimu, domėjimusi šv. Tomo Akviniečio raštais (jų ištraukų nekartą užtinkama jo dienoraštyje) ir nuolatiniu "Kristaus sekimo" knygos skaitymu. Jam išskridus į Leopoldvillę paskutinei kelionei, ant stalo liko jo skaitoma "Kristaus sekimo" knyga, o jo

paskutinis pasikalbėjimas su švedu bendradarbiu, prieš lipant į lėktuvą, buvo apie meilės sąvoką viduramžių mistikoje.

Jo mirties aplinkybės iki šiol pasilieka neaiškios. Kritusiame lėktuve rasti apšaudymo ženklai, o jo paties smakre ir kaktoje rastos nedidelės žaizdos. Drauge su juo žuvo ir keliolika jo bendradarbių. Vienas jų, sužeistas, kurį laiką dar buvo gyvas; Rodezijos policijos apklausinėtas, tuojau mirė. Apklausinėjimo daviniai iki šiol nepaskelbti. Atrodo, kad Hammarskjoldo politinė veikla kai kam nepatiko ir kai kas buvo suinteresuotas jo žuvimu...

Po mirties Dag Hammarskjoldas buvo atžymėtas Nobelio taikos premija. Niujorke jam pastatytas paminklas: tai milžiniškas žalios bronzos gabalas, apipavidalintas anglų skulptorės Barbaros Hepworth, gabalas be žmogiškų bruožų. Gal tuo norėta atžymėti visų jaučiama jo didelė asmenybė, tačiau mislinga ir neapčiuopiama...

Mintys iš Dag Hammarskjoldo dienoraščio

(Dienoraščio įžangoje įdėti švedų poeto žodžiai: "Tik ranka, kuri išbraukia, gali teisingai rašyti". Gal tai reikštų, kad per klaidas, per jų pažinimą ir jomis prisipažinimą einama į tiesą?! — A.G.)

Kaip degina atsiminimas kiekvienos valandos, kurią tuščiai praleidau.

Grožis buvo tas vėjas, kuris atvėsino keleivį.

Nesirūpink, kur paskiri žingsniai veda tave: tik tas, kuris žiūri į tolį, orientuojasi.

Tylėjimas — tai kiekvieno darbo ir kiekvienos žmonių bendruomenės erdvė. Draugystei nereikia žodžių — ji yra vienatvė, laisva nuo vienatvės baimės.

Tu negali žaisti su gyvuliu tavyje, netapdamas visiškai gyvuliu; nei su melu, nenustodamas teisės į tiesą; nei su žiaurumu, neprarasdamas dvasios švelnumo. Kas nori savo sodą išlaikyti švarų, privalo neužleisti nė jokio žemės sklypelio piktžolėms.

Mano tėvynė aistrų šalyje — tai troškulys; troškulys bendruomenės, troškulys teisingumo — bendruomenės, sukurtos teisingumo, ir teisingumo, bendruomenės laimėto.

Ar gyvenimas neturtingas? Ar gal labiau tavo ranka per maža, ar tavo akių vyzdžiai per drumzlini? Tu esi tas, kuris privalo augti.

Melskis, kad tavo vienatvė taptų tuo akstinu surasti kai ką, dėl ko tu gali gyventi, ir pakankamai, kad galėtumei už tai mirti.

Gerumas — tai kažkas taip paprasto: visada būti pasiruošusiam kitam patarnauti, niekada paties savęs neieškoti.

Gamtos reginys gali dainuoti apie Dievą, kūnas — apie dvasią.

Švarų rūbą pažeidžia mažiausia dėmė. Didžioje aukštumoje neapsižiūrėjimo akimirka gali reikšti mirtį.

Tavo padėtis neduoda tau teisės įsakinėti. Turi pareigą taip gyventi, kad tavo įsakymą galėtų kiti priimti, nesijausdami pažeminti.

Tu, kuris esi virš mūsų,
Tu, kuris esi vienas iš mūsų.
Tu, kuris e s i —
taip pat mumyse;
kad Tave visi matytų — taip pat manyje,
kad aš kelią ruoščiau Tau,
kad dėkočiau už viską, kas mane ištinka.
Kad aš tokiu momentu nepamirščiau kitų vargo.
Laikyk mane savo meilėje,
kaip kad Tu nori, kad kiti pasiliktų manojoje.
Kad galėčiau savo buvimu viską pakreipti Tavo garbei
ir niekad nepasiduočiau nusiminimui,
nes esu Tavo rankoje
ir visas stiprumas ir gerumas yra Tavyje.
Duok man švarios išminties, kad Tave išvysčiau,
nuolankios išminties, kad Tave girdėčiau,
mylinčios išminties, kad Tau tarnaučiau,
tikinčios išminties, kad Tavyje pasilikčiau.



Šventojo Rašto studijų vakaras

Birželio 4 d. Čikagos Jaunimo centre ekumeninių studijų būrelis suruošė evangelikams ir katalikams bendrą Šventojo Rašto studijų vakarą, kuriame paskaitas "Šventasis Raštas ir modernusis žmogus" skaitė katalikų kun. Vytautas Bagdanavičius, M.I.C., iš Čikagos ir evangelikų kun. prof. Algirdas Jurėnas iš Macon, Georgia. Čia pateikiame jų minčių santraukas.

* * *

Kun. Bagdanavičiui Šv. Raštas yra nuostabus dėl to, kad juo apsireiškia Dievas žmogui kaip asmuo. Jis myli kaip asmuo, jis pažįsta kaip asmuo. Jis daro sutartį kaip asmuo. Tuo būdu Šv. Raštas parodo, kad Dievas, visagalis pasaulio kūrėjas, nėra vien akla jėga ar dėsnių bei formulių centras. Apreiškimas taip pat daug sako apie žmogų, būtent, kad žemėje nėra didesnės realybės kaip žmogus.

Nors Šv. Raštas yra Dievo knyga, bet jis yra ir žmogaus knyga. Žmogus čia yra atvaizduotas su visais savo polinkiais, aistromis, nuodėmėmis, bet kartu ir su aukščiausia galia išgirsti Dievo žodį, jo klausytis dienos triukšme ir kovoti už ištikimybę Dievo žodžiui iš kartos į kartą.

Kai mes sugretiname dvi mintis: raštą, kuris yra žmogaus išradimas, ir Dievą, kuris naudojasi šiuo žmogaus išradimu, kad pilniau žmonijai apsireikštų, mes gauname labai krikščionišką įspūdį. Kodėl sakome: krikščionišką įspūdį? Dėl to, kad būdingiausias krikščionijos reiškinys yra Dievo Žodžio įsijungimas žmonių tarpan. Šv. Rašte mes turime taip pat Dievo žodį, tik priėmusį ne žmogaus kūną, bet jo kultūrinį kūną, raštiją. Dėl to Šv. Rašte mes turime visų pirma savotišką žmogaus kultūrinių pastangų įvertinimą iš Dievo pusės. Dievas naudojasi šiuo žmogaus išradimu kaip savo apsireiškimo priemone.

Kun. prof. Algirdas Jurėnas pirmąją savo paskaitos dalį skyrė Šv. Rašto knygų istorijai. Klausytojai turėjo progos pamatyti, kaip painu susekti Šv. Rašto knygų kilmę; pvz. ilgą laiką buvo manyta, jog visas Pentateucho knygas parašė Mozė. Šiais laikais to jau atsisakyta, nes tose knygose yra vietų, kuriose užsimenama apie įvykius, kurie vyko po Mozės mirties. Kyla klausimų ir dėl pasikartojančių to paties įvykio versijų: pvz. yra du skirtingi moters sukūrimo varijantai, dvi tvano istorijos.

Paskaitininkas parodė, kad Pentateuche pinasi kelios gijos, kurios į knygas įjungtos kelių šimtmečių laikotarpyje. Tokių gijų išnarpliojimas yra vienas įdomiausių ir žavingiausių Senojo Testamento tyrinėjimo rezultatų.

Antrojoje paskaitos dalyje buvo bandoma atsakyti į klausimą, kaip suprasti ir aiškinti Šv. Raštą moderniajam žmogui. Visų pirma, Šv. Raštas klaidingai interpretuojamas, kai į jį įnešama jam svetima problematika. Tai atsitinka, kai, pavyzdžiui, į jį žiūrima kaip į gamtos mokslų, mokslinės antropologijos ar historiografijos kūrinį. Antra, į Bibliją reikia žiūrėti kaip į Dievo ir žmogaus bendravimo kūrinį. Todėl, žiūrėti į žmogiškąją Šv. Rašto pusę, nėra reikalo nepripažinti Biblijoje pasitaikančių prieštarų ir istorinių klaidų. Dievas gali vartoti ir tokį žmogišką įrankį — ir tokį jis yra vartojęs per amžius. Trečia, norint suvokti Šv. Rašto prasmę ir jį teisingai aiškinti, reikia atsiminti jo pagrindinį tikslą, kuris yra ne fotografiškas istorinių faktų aprašymas, bet liudijimas apie žmogaus susitikimą su gyvuoju Dievu Izraelio istorijoje: pradžioj liudijant pranašams, o paskui linksmąją naujieną skelbiant Kristui ir apaštalams. Ketvirta, Šv. Raštas turi būti susietas su gyvybinėmis žmogaus problemomis. Modernusis žmogus tikisi išgirsti Rašte atsakymą į jį varginančias problemas, kuriu pagrindinės yra žmogaus am-

žinosios problemos. Kiekvienas Rašto aiškinimas yra vertimas, vertimas iš vienos kalbos pasaulio į kitą. Kaip Oscar Cullmann sako, nėra specifiškai katalikiškos ar protestantiškos egzegezės. Tėra viena egzegezė, kurios tikslas yra suvokti pirmykštę Šv. Rašto tekstų prasmę ir ją perteikti moderniam žmogui jam prieinama kalba.

A. L.

● Mūsų jaunimo pareigos

Santrauka Vatikano atstovybės San Jose Costa Ricoje sekretoriaus prel. Audrio Bačkio pamokslo, pasakyto Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso proga Marijos Gimimo bažnyčioje liepos 3 d. Čikagoje.

MŪSŲ PAREIGOS DIEVUI IR BAŽNYČIAI. Visi priklausome vienai Bažnyčiai; Bažnyčiai, kuri savo skelbiamu mokslu gina žmonių ir tautų laisvę; Bažnyčiai, kuri mus moko, jog tėvynės meilė yra iš prigimties plaukianti pareiga ir kad piliečio pareigos valstybei yra sąžinės reikalas.

Bažnyčia, o ypatingai paskutinieji popiežiai aiškiai yra pabrėžę tautinės bendruomenės teisę laisvai apsispręsti, pasirinkti laisvai valdžią, sukurti valstybę, kurioje kiekvienas pilietis galėtų siekti pilnutinio asmens ugdymosi ir kuri sudarytų savo piliečiams reikiamas sąlygas asmens ugdymui religinėje, kultūrinėje, socialinėje bei ekonominėje srityje.

O mūsų Lietuva, per trumpą nepriklausomybės laikotarpį, yra įrodžiusi, jog pajėgė tokias sąlygas sudaryti.

Priklausome tautai, kurioje Bažnyčia persekiojama, kur bandoma išrauti Dievo vardą iš šeimų, o ypatingai iš jaunimo širdžių bei lūpų.

Mes, gyvenantys laisvėje, neturime užmiršti tylinčios, kenčiančios Bažnyčios. Tai kiekvieno krikščionio pareiga, o mūsų — ypatinga pareiga, nes tie, kurie šiandien persekiojami, yra mūsų kraujo broliai ir seserys.

Išgirskime jų skausmo kupiną balsą. Ar supratome Sibiro maldaknygės dvasios šauksmą į mus? Kasdien savo maldose prisiminkime brolius tėvynėje. Ir jei nerandame savo širdyse tinkamų žodžių, atverkime tą maldaknygę ir kartokime bent ten esančius žodžius.

O gal esame per dideli "realistai", gal paskendę šių dienų pasaulio gyvenimo patogumuose, per mažai įvertiname maldos ir Dievo malonės reikšmę? Ar netinka mums poeto Milašiaus žodžiai, jog kartais per daug vertiname tiesą, o per mažai — malonę?

Jaunime, Bažnyčia daug yra davusi mūsų tautai. Bet ar mes atidavėme savo duoklę Bažnyčiai?

O kaip norėtųsi matyti daugiau jaunų lietuvių kunigų, vienuolių, seselių, kurie nepagailėtų aukoti Dievui savo jėgas, savo jaunystę...

Kiekvieno jaunuolio pareiga rimtai susikaupti ir paklausyti Dievo balso. Ar jis tavęs nešaukia jį sekti ir pasišvęsti aukščiausiam kūrybiniam tikslui: formuoti žmoguje Dievo paveikslą.

MŪSŲ PAREIGOS TĖVYNEI. Be abejo, tėvynė nėra mums tas kraštas, ta gimtoji žemė, kuri gali šiandien patenkinti visus mūsų troškimus: joje neužaugome, joje nebaigėme mokslo, joje negalime įsikurti nei dirbti savo profesinio darbo.

Gyvendami už tėvynės ribų, tegalime pasisavinti tiktai tautos dvasinius bruožus.

Ir to reikalauja ištikimybė mūsų prigimčiai, ištikimybė mūsų tėvams, ištikimybė kraujo ryšiams ir ištikimybė visiems kenčiantiems, kuriuos guodžia mūsų tvirta laikysena.

Tačiau nieko nemylima, ko nepažįstama. Kas tikrai myli savo tautą, tas domėsis jos praeitimi, jos tradicijomis, jos gyvenimu. Užtat privalome burtis į lietuviškus ratelius, sueiti kartu, pasisavinti lietuvių kalbą, papročius, kultūrą.

Šiandien neužtenka kartoti, lyg tuščiu skambalu, "aš lietuvis". Savo kūryba, savo darbais, savo laimėjimais moksle, visuomeninėje veikloje ar profesinėje srityje parodykime, ką gali lietuvis.

MŪSŲ PAREIGOS ŽMONIJAI. Užaugę tarp dviejų kultūrų, turime ypatingą misiją pasaulyje. Kelių kultūrų pasisavinimas mus įgalina geriau suprasti kitus žmones, kitas tautas, suteikia mums tam tikro universalumo.

Teisėtai norime, kad pasaulis domėtusi mūsų tautos likimu. Bet ar mes pakankamai domimės pasaulio likimu?

Ir čia Bažnyčia mums rodo kelią. Savo atsišaukime į jaunimą Visuotinio Susirinkimo Tėvai tarė mums:

"Tai jūs, pasisavindami iš tėvų ir vyresniųjų gražiausius pavyzdžius ir pamokymus, kursite rytojaus visuomenę, su kuria išsigelbėsite, arba žūsite.

Bažnyčia susirūpinusi, kad jūsų sudaryta visuomenė gerbtų žmogaus vertę, žmonių laisvę ir teises; o tie žmonės esate jūs".

Bažnyčia rodo mums kelią ne vien mokslu, bet ir gyvenimu. Šv. Tėvo įvestas dialogas, jo kelionės po pasaulį, į Jungtines Tautas, jo teikiama pagalba badaujančiai žmonijai

(Nukelta į sekantį puslapį)

KLAUSIMAI – ATSAKYMAI

Kokią pareigą turi tikintieji paklusti Bažnyčios vyresnybės potvarkiams?

Pasitaiko žmonių, kurie sako: "Aš pripažįstu Dievą, pripažįstu Kristų, bet nenoriu pilnai paklusti Bažnyčios potvarkiams, ne viską tikiu, ką Bažnyčia moko". Tokius žmones reikėtų aiškiau paklausti: "Tad kaip pagaliau — ar pripažįsti Bažnyčią, ar visiškai jos autoritetą atmeti?" Jeigu pripažįsti Kristų, tai turi pripažinti ir Jo mokslą. Iš evangelijų, kuriose yra surašytas Kristaus mokslas, galima gana aiškiai įrodyti Bažnyčios įsteigimą ir suteikimą galios mokyti, leisti įsakymus, "surišti ir išrišti". Tad Bažnyčios vyresnybė moko ir leidžia įvairius įstatymus bei potvarkius ne savo, o Kristaus vardu. Bažnyčia nėra gavusi iš Kristaus teisės kurti naują doktriną ir naujus įstatymus, ji gali tik aiškinti Kristaus paskelbtąjį mokslą ir leisti tokius įstatymus, kurie su tuo mokslu derinasi.

Bet yra būtina nustatyti, kas yra toji Bažnyčios vyresnybė ir apie kokius jos potvarkius mes kalbame. Niekas nemėgins įrodinėti, kad negali kokių nors su Kristaus mokslu nesiderinančių potvarkių paskelbti atskiras vyskupas ar klebonas, bet Bažnyčia moko, kad negali klaidingų tikėjimo tiesų paskelbti popiežius arba visi vyskupai, kai jie Bažnyčios Visuotiniame susirinkime ar kokiu nors kitokiu būdu drauge su popiežium pasisako esminiais tikėjimo ir doros klausimais.

Taip pat niekas nemėgina irodyti, kad Bažnyčios vyresnybė negali suklysti disciplinariniuose, politiniuose ar astronominiuose klausimuose. Jeigu popiežius ar vyskupai skelbtų kokias nors klaidingas savo nuomones gamtos, astronomijos ar politikos klausimais, katalikai nėra įpareigoti su tomis nuomonėmis sutikti. Tačiau disciplinariniuose tikėjimo, papročių, ar liturgijos klausimuose, nors jie tikintiesiems nepatiktu, reikia vis tiek prisiderinti prie Bažnyčios vyresnybės nustatytos tvarkos. To reikalaujama kiekvienoje organizuotoje bendruomenėje, jeigu nenorima, kad joje įsiviešpatautų suirutė ir anarchija. Iš istorijos matome, kad Bažnyčios vyresnybė dažnai tokius potvarkius yra keitusi ir keičia, jeigu pamato, kad jie yra netinkami ir nesiderina su besikeičiančiais laikais.

Kas yra tikėjimo tiesa ir kas yra dogma? Aš tikiu tikėjimo tiesas, bet negaliu tikėti kai kurių dogmų, pvz. negaliu tikėti popiežiaus neklaidingumu, kai jis smerkė Galilėjų ir skelbė klaidingą mokslą apie saulę bei mėnulį.

Į šį klausimą jau bent dalinai yra atsakyta ankstyvesnio klausimo atsakyme. Atrodo, kad čia klausėjas mano, jog tikėjimo tiesa ir dogma yra du skirtingi dalykai. Tiesa jis yra linkęs laikyti Kristaus paskelbtas tikėjimo tiesas, o dogma — popiežių pasisakymus kitais įvairiais klausimais. Tai yra klaidingas galvojimas. Tikėjimo tiesa ir dogma yra tas pats dalykas. Bažnyčia niekad negali skelbti tokių tiesų ar dogmų, kurių nebūtų paskelbęs Kristus. Paprastiems tikintiesiems, pakankamai nesusipažinusiems su Šventraščio mokslu ir su senosiomis kalbomis, kartais iš Šv. Rašto sunku patiems suprasti visas tikėjimo tiesas, kurias Kristus yra apreiškęs, tad Bažnyčia savo mokomuoju autoritetu, viską gerai išstudijavusi ir aptarusi, tas tiesas iškilmingai paskelbia tikintiesiems. Ji skelbia, kad ta ar kita dogma, t. y. tikėjimo tiesa, yra paties Kristaus apreikšta, todėl visiems tikėtina.

Galilėjaus pasmerkimas ir kiti panašūs klausimai nieko bendra su tikėjimu neturi. Gaila, kad kai kurie popiežiai ir kardinolai per daug tais astronominiais ir gamtiniais klausimais užsiiminėjo ir juos kartais net mėgino maišyti su tikėjimo dalykais. Tačiau nei saulės, nei mėnulio, nei kitais panašiais klausimais Bažnyčia nėra paskelbusi jokios dogmos, nes tai ne tikėjimo sritis. Visas Galilėjaus pasmerkimo klausimas buvo grynai disciplinarinio pobūdžio. Dabar mes matome, kad kai kurie Bažnyčios atstovai čia labai klydo, nes kišosi ne į savo sritį.

Juozas Vaišnys, S. J.

ATS. BAŽNYČIOJ (iš 349 p.)

akivaizdžiai parodo Bažnyčios rūpinimąsi ne tik religiniai žmogumi, bet bendrai žmogumi.

Taip ir mes niekad neturėtume užmiršti, jog pasaulyje milijonai žmonių vargsta, skursta, badauja, gyvena vergijoje.

Visur, kur kovojama už žmogaus pilietines, socialines, ekonomines, religines teises, visur, kur kovojama už tautų laisvę, turėtų stovėti ir lietuviai.

Išeikime iš savo siaurų ratelių ir įrodykime savo darbais, jog tikrai kovojame, darbuojamės ir statome teisingesnį pasaulį.

Tada ir pasaulis gal daugiau prisimins mūsų tautos vargus.

Prel. Audrys Bačkis

IŠKARPOS IŠ ANAPUS

Einama ne su atvirom akim

Komunistinėje šalyje mokyklose kiekvienas dėstomasis dalykas panaudojamas ateistinei propagandai, pradedant fizika ir baigiant literatūra. Kadangi nei mokslas, nei menas neįrodo nei neiliustruoja ateizmo, nesistebėtina, kad juos tenka "pritaikyti", iškraipyti. Tada moksle nustojama tikslumo, o mene nuoširdumo.

Be abejo, sveikos galvosenos žmoguje tas mokslo ir literatūros išprievartavimas sukelia reakciją. Tokia sveika reakcija užtinkama Lietuvos TSR rašytojų sąjungos organe, literatūros, meno ir kritikos žurnale "Pergalėje" (1966, VI) L. Abraitytės straipsnyje "Už gilų jausmą ir brandžią mintį", svarstančiame respublikos moksleivių kūrybos konkursą.

Ir į gyvenimą, ir į literatūrą einama ne su atvirom akim, pasirengusiom priimti tai, kaip plačius į jokius rėmus netelpančius reiškinius, o einama su moralizavimo, didaktikos masteliu rankose... Sakysime, rašinyje "Kuo man patinka Juras Tarutis"... apskritai gana teisingi samprotavimai skamba įkyriai ir didaktiškai: "Juras dirbo su užsidegimu... Tai puikus bruožas, kuris taip reikalingas didžiosiose šių laikų statybose ir neaprėpiamuose laukų baruose. Šiam bruožui vystytis padeda skaitomas "Žemės maitintojos" veikėjas Juras Tarutis. Jei Juras ir Monika gyventų dabar, tai, įveikę kai kurias blogąsias savo ydas, būtų puikūs komunizmo statytojai".

Tasai sausas moralizavimas įsigėręs kone į kiekvieną rašinį...

Į analizuojamą kūrinį kartais įdedamas visiškai neatitinkantis jo esmę turinys. Poetiškas Krėvės pasakojimas apie Grainio liepą komentuojamas kone kaip revoliucinis įvykis: "Protestuodamos lūžinėjo šakos. Ir prakeiks sengalvėlės lapeliai ir Grainį... Teišgirs visas pasaulis, teišgirs milijonai, kaip gyveno ir vargo kadaise kaimietis lietuvis..."

Be to, tasai "patinka" ar "nepatinka" taip pat ne visada savarankiškas. Dažnai ir į ji prasiskverbia jau žinoma, iš anksto paruošta formulė. Kalbėdama apie Krizą (Donelaičio "Metų" būrą — "L.L." Red.), mokinė aiškina, kokia graži jo troba, kaip viskas tvarkinga, kaip Krizas ir pats piemenavęs, tarnavęs ir tik nagingumo, darbštumo dėka prasimušęs į gaspadorius, ir staiga pareiškia: "Man Krizas labai nepatiko". Išvada aiškiai nemotyvuota, išvada **išmokta.** Nes taip jau reikia — juk Krizo asmenyje jau ryškėjo būsimojo buožės bruožai. Bet tai neįrodoma, nepajaučiama, tik užantspauduojama — "nepatinka!"

Kaip galima tikėtis gilesnio supratimo, kai literatūra piktnaudojama komunizmui "įrodyti" ir "išaiškinti" ir kai patys mokiniai negali ir net neturi teisės galvoti, nes juos "už rankutės" vedžioti turi mokytojai, iš profesijos "pasmerkti" dėstyti komunizmą?

Tačiau ne vien į literatūrą, bet ir į gyvenimą einama ne atvirom akim. Čia vėl pravartu pažiūrėti į kitų mokinių rašinius vertinantį mokyklų inspektoriaus straipsnį, pavadintą "Jie kaltina... O Algis?", randamą "Tarybiniame Mokytojuje" (1966, liepos 2 d.).

Penkiolika susimąsčiusių jaunų veidų. Tai Biržų rajono Nemunėlio Radviliškio vidurinės mokyklos abiturientai laukia egzaminų pradžios...

Penkiolika jaunų veidų — penkiolika skirtingų gyvenimų. Tačiau viena visiems bendra. Jie pasipuošę dešimtokų dovanotomis juostelėmis, prisegtomis greta komjaunimo ženklelių. Tik ant vieno švarko atlapo nematyti komjaunimo ženklelio. Kas šį jaunuolį, tiek metų išbuvusį vienoje klasėje su draugais, skiria iš bendro būrio?

Skaitau Biržų rajono abiturientų rašinius. Domiuosi tema: "Pirmoj eilėj aš kaltinu bažnyčią, nes ji išmokė žmogų atsiklaupti" (J. Marcinkevičius). Įsigilinu į ... abituriento Petro S. rašini. Jis nėra labai stiprus — įvertintas patenkinamai. Tačiau kokios sveikos mintys, koks rūstus kaltinimas bažnyčiai, koks brandus požiūris į gyvenimą! Teisingą požiūrį bažnyčios atžvilgiu turi ir ... abiturientė Lida G., teigdama: "Mums nereikia kunigų, bažnyčių, dievo. Be jų mums gera ir smagu. Be jų mes kelsim Lietuvą į komunizmo aukštumas..."

Ir reikia tik pasidžiaugti, kad absoliuti abiturientų dauguma būtent tokios pasaulėjautos žmonės.

Bene nuoširdžiausias ir atviriausias... Danutės K. raši-



NEPAMIRŠT VIDUTINIŲJŲ

Man atrodo, kad žurnalas daro klaidą sukdamas "aukštyn"... "Laiškų" svarba lietuvių gyvenime kaip tik ir buvo ta, kad tai buvo žurnalas, prieinamas eiliniam lietuviui. O tai reiškė — kas liečia vyresniuosius — mažo išsilavinimo, monotonišką darbą dirbančius, mažai angliškų žurnalų ar laikraščių pažistančius. Sakyčiau — šeštadieninę mokyklą lankančių vaikų tėvams. Ir dabar — jaunos, "vidutinės" šeimos. Mūsų rimtai šviesuomenei "L. L." niekad nereikėjo ir jų nereikės, brutaliai kalbant. "L. L." nieko nepasakys, ko negalėtume rasti amerikiečių žurnaluose ir netgi lietuviškais klausimais — sekdami spaudą. Tad — jaunoji lietuviškoji "šviesuomenė" "L. L." gali naudot kaip formą savo mintimis, ar skaitymais, ar žiniomis pasidalint — perduot supopuliarintai visų ten ekumeninių žinių ir gimdymo kontrolės statistikas.

Ką konkrečiai siūlyčiau? Kiekvieną numerį redaguodami, pagalvokit, ar tai įdomauja kasdienybėj gyvenantį, labai jau vidutinio išsilavinimo žmogų, geros valios žmogų. Žinoma, reikia po truputį visų akiračius plėst, sielą gilint, bet tai vadovaujantis dėsniu "from the known to the unknown", kiekvienam gal net straipsny... Intelektualą liečia visos problemos, bet bendrai žmogų tik tos, kurios arba jį patį, jo artimuosius ar jo pažįstamus liečia.

Rašau "iš peties", esu pasiryžus ir atsiimt kai kurias mintis ir atsiprašyt, nors nemanau, kad pastarojo reikėtų. "L. L.", manau, žinot, yra man labai arti širdies. Bendrai, man atrodo, kad, tur būt, kaip ir visur, ir mūsuose, visuomenės didžiausioji dalis — ta geros valios, siauro akiračio dalis — labiausiai užmiršta. Bet ji, man bent, svarbesnė už elitą, kuris pajėgus save ir šviesa ir tiesa apsirūpint.

Čia dedame nenorinčios savo vardą viešai skelbti moters laiško ištrauką.
Vėliau kitame laiške šių minčių autorė atsiliepė apie gegužės numerį: "Vėl puikus "L. L." numeris."

KLAIDA

"L. L." birželio nr. 253 psl. klaidingai atspausdinta: "Šakenis lėtai pasakė: — Man atrodo, mes turėtume nesipriešinti".

Turėtų būti: — "Man atrodo, mes turėtume pasipriešinti".

---

nys. Mokinė nuoširdžiai pasakoja apie pirmuosius vaikystės metus, apie takelį į bažnyčią ir apie kelią į mokyklą. "Kuriuo eiti?"... Bažnyčia tolsta su kiekviena nauja gyvenimo diena.

... Algis C. nepanorėjo stoti į komjaunimą todėl, kad jis atvirai gina religines dogmas, pats atlikinėja religines apeigas. Jo nedidelė biografija labai daug pasako. Nuo vaikystės augo be tėvo (beje, buvusio pažangiu žmogumi), pusbrolis — dvasininkas, fanatiškai religinga ir motina. Draugystė su kulto tarnais privedė prie to, kad nei klasės vadovas, nei mokytojai, nei draugai nesurado kelio į jo širdį...

Čia vėl randamas tas pats liūdnas "oficialios komunistinės linijos" šabloniškas vertinimas, kuris kaip tik priverčia mokinius nežiūrėti atviromis akimis nei į literatūrą, nei į patį gyvenimą. Inspektorius giria visus prisitaikiusius mokinius, išmokusius atkartoti frazes, išreiškiančias neapykantą ir panieką Bažnyčiai, religijai, Dievui. Jis labiausiai giria, vadindamas "nuoširdžiausiu", pasisakymą, kuris yra šimtų šimtus kartų atkartotas ateistinėj propagandoj — "takelis į bažnyčią ir kelias į mokyklą". O tuo tarpu tas pats inspektorius ignoruoja ir tiesiog neteisingai niekina Algį C., vienintelį savo nepalaužiamu charakteriu nusipelnusį tikro mokytojo tikrą įvertinimą.

Kol tokie mokytojai, ir tokie inspektoriai, ir tokia "auklėjimo" sistema, tol negalima tikėtis, kad mokiniai žvelgtų atvirom akim nei į literatūrą, nei į gyvenimą.

GIEDOTINIŲ LIETUVIŠKŲ MIŠIŲ KONKURSAS

Liturginiam Bažnyčios atsinaujinimui tebevykstant, jausdami liturginės muzikos stoką lietuvių visuomenėje, Jaunimo Metų proga "Laiškai Lietuviams" skelbia konkursą sukurti jaunimui pritaikytas lietuviškai giedamas Mišias.

Sąlygos: 1) Muzika turi būti parašyta sekančioms Mišių dalims: "Viešpatie, pasigailėk", "Garbė Dievui aukštybėse", "Tikiu vieną Dievą", "Šventas, šventas", "Tėve mūsų" ir "Dievo Avinėli". 2) Turi būti naudojamas 1965 m. gruodžio 3 d. Liturginės Tarybos Romoje patvirtintas Mišių tekstas (randamas "Draugo" spausdintoje knygelėje, vardu "Šventos Mišios lietuviškai"; tik išpažinime "Tikiu vieną Dievą" turi būti atitaisytos dvi klaidos: vietoj "amžių amžiais gimusį iš Tėvo" turi būti "amžių amžiais gimstantį iš Tėvo" ir vietoj "gimusį, bet nesutvertą" turi būti "gimstantį, bet ne tveriamą"; "Draugo" adresas: 4545 W. 63rd St., Chicago, Illinois 60629, U.S.A.). 3) Mišių nuotaika turi būti lietuviška savo dvasia ir melodijomis. 4) Harmoninės ir kompozicinės priemonės turi būti modernios. 5) Mišios turi būti vienbalsės, bendram giedojimui, patogios eilinio balso apimčiai, bet taip parašytos, kad galėtų būti giedamos ir su mišriu choru, jei toks choras yra. Tačiau tiek choro partija, tiek vargonų palyda turi būti nesudėtingos ir nesunkiai išpildomos. 6) Mišios turi būti pritaikytos jaunimui, t. y. gyvos ir džiaugsmingos.

Rankraščiai pasirašomi slapyvardžiu ir su atskirame voke užrašyta tikrąja autoriaus pavarde bei adresu pasiunčiami: "Laiškai Lietuviams", Mišių konkursui, 2345 W. 56th St., Chicago, Illinois 60636, U.S.A. Skiriamos dvi premijos: I — 200 dolerių ir II — 100 dolerių. Mecenatai: dr. L. Kriaučeliūnas (100 dol.) ir V. Kuliešius (100 dol.).

Konkurso jury komisiją sudaro: Petras Armonas, Balys Chomskis, Alice Stephens, Leonardas Šimutis Jr. ir Juozas Žilevičius. Konkurso terminas: gruodžio 15 d. (pašto anspaudo data; prieš pat terminą prašom siųsti oro paštu, ypač jei ne iš JAV).

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Lietuvių Studentų Sąjungos 1966 m. METRAŠTIS. Išleido LSS Centro Valdyba. Redaktorius M. Drunga. Sutelkta informacinė ir idėjinė medžiaga iš LSS ir kitų studentų organizacijų veiklos, o taip pat žiupsnelis studentų žodinės kūrybos. Gausiai iliustruotas. Labai sveikintinas jaunimo leidinys.

Kun. dr. J. Bičiūnas. PIRMIEJI JĖZUITAI VILNIUJE. Atspaudas iš "Tautos Praeities", II tomo, 2 knygos.

SPORTAS. Šiaurės Amerikos lietuvių sporto žurnalas. Nr. 1 (16). Liepa. Red. K. Čerkeliūnas.

J. Gliauda. ŠV. KAZIMIERO PARAPIJA. Gausiai iliustruota Los Angeles lietuvių parapijos 1941-1966 m. istorinė apžvalga.

Juozas Eretas. MAŽOSIOS TAUTOS IR VALSTYBĖS. Jų reikšmė Europai. Išleido "Šaltinis" Anglijoje.

D. Velička. KONSPEKTINĖ LIETUVIŲ KALBOS METODIKA. II d. Grožinio skaitymo pamokos. Išleido Pedagoginis Lituanistikos Institutas.

RAUDONDVARIO PADANGĖJ. 1965-1966 m. Putnamo mergaičių bendrabučio leidinys.